

บทที่ 4

บริบทการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตำบลแม่สลองนอก ตั้งแต่พ.ศ.2504-ปัจจุบัน

“ในปี พ.ศ.2555 องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก เป็นองค์การที่มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย พัฒนาไปสู่องค์การสมัยใหม่ ได้รับการยอมรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เศรษฐกิจพอเพียง ยกระดับคุณภาพการศึกษา บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน”

วิสัยทัศน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก

(แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก (พ.ศ.2553-พ.ศ.2555))

ในบทนี้ผู้ศึกษาได้นำเสนอเนื้อหาของการลงพื้นที่ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งเลือกทำการศึกษากรณีตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อที่ (1) และ (2) เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 อันเป็นการตอบคำถามในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผลการศึกษาได้มาจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากร (In-Dept Interview) โดยชื่อบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ที่ปรากฏในบทนี้เป็นต้นไป โดยเฉพาะชื่อภายนอกตารางจะเป็นนามสมมุติทั้งหมดเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบอันจะเกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาและถูกอ้างอิงคำให้สัมภาษณ์

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา ผู้ศึกษาได้ทำการแบ่งลำดับการนำเสนอเนื้อหาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 บริบทและประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลแม่สลองนอก

4.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่ พ.ศ.2504-ปัจจุบัน

4.2.1 ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนพ.ศ.2504-2526

4.2.2 ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนพ.ศ.2527-ปัจจุบัน

4.3 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

4.1 บริบทและประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลแม่สลองนอก

สำหรับในส่วนนี้ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพื้นที่ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จากการค้นคว้าเอกสาร การเข้าสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยแบ่งประเด็นการนำเสนอออกเป็นดังนี้

- 1) บริบทของชุมชนตำบลแม่สลองนอก
- 2) ประวัติความเป็นมาของชุมชน
- 3) ความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน
- 4) การเมืองการปกครองของชุมชนตำบลแม่สลองนอก
- 5) บทวิเคราะห์บริบท

1) บริบททางสังคม

ตำบลแม่สลองนอก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พิกัดที่ 678289 มีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง มีเทือกเขาสลับซับซ้อนและมีพื้นที่ราบตามแนวลาดชันเชิงเขาและมีความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 1,076 เมตร โดยตำบลแม่สลองนอกมีเนื้อที่ทั้งหมด 115.26 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 72,045 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 14,571 ไร่

เดิมตำบลแม่สลองนอกอยู่ในเขตการปกครองของตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และต่อมาในวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2535 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องแบ่งเขตท้องที่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2535 ประกอบด้วย 4 ตำบลได้แก่ ตำบลแม่สลองนอก ตำบลแม่สลองใน ตำบลเทิดไทยและตำบลแม่ฟ้าหลวงก่อนที่จะได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2539

โดยตำบลแม่สลองนอกมีเขตการปกครองรวม 13 หมู่บ้านดังนี้ 1) บ้านสันติคีรี 2) บ้านอาและ 3) บ้านเลาสิบ 4) บ้านธาตุ 5) บ้านป่าคาสุขใจ 6) บ้านกลาง 7) บ้านอาแบ 8) บ้านป่าคาสามัคคี 9) บ้านพนาสวรรค์ 10) บ้านแม่จันหลวง 11) บ้านเจียงจาโฮ 12) บ้านใหม่สันติ 13) บ้านดงจาโฮ

1.1) ลักษณะด้านกายภาพ

ตำบลแม่สลองนอกตั้งอยู่ในเขตอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอแม่ฟ้าหลวง 65 กิโลเมตรและอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเชียงราย 75 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย	
ทิศใต้	ติดกับ ตำบลป่าตึง	อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันออก	ติดกับ ตำบลป่าซาง	อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย
ทิศตะวันตก	ติดกับ สหภาพพม่า	

1.2) ลักษณะด้านภูมิอากาศ

ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีสภาพภูมิอากาศที่เย็นสภาพตลอดทั้งปีโดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 15-20 องศาเซลเซียส

ช่วงอากาศหนาวจัดจะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 4-6 องศาเซลเซียสในเวลากลางคืน

ช่วงอากาศร้อนสุดจะอยู่ระหว่างเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 25-32 องศาเซลเซียสในเวลากลางวัน

จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศเฉพาะของตำบลแม่สลองนอกจึงทำให้ได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะฤดูกาลท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

1.3) ประชากร

ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วยประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ถึง 7 ชาติพันธุ์ได้แก่จีน, ไทใหญ่, อาข่า, ลาหู่, เมี่ยน, ลีซูและลัวะ โดยจะมีการกระจายและอาศัยปะปนกันอยู่ในแต่ละหมู่บ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์จีน (จีนยูนนาน/อดีตทหารจีนคณะชาติ) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่และรองลงมาได้แก่ชาติพันธุ์อาข่าและอื่นๆตามลำดับ สำหรับการแบ่งเขตการปกครองตำบลแม่สลองนอกแบ่งออกเป็น 13 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 15,768 คน โดยแยกเป็นชาย 7,865 และหญิง 7,903 คน จำนวนครัวเรือน 1,849 ครัวเรือน มีความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 135 คน/ตารางกิโลเมตร โดยสามารถแสดงรายละเอียดด้านโครงสร้างของประชากรได้ดังนี้

ตาราง 4.1 : ตารางจำนวนประชากรของตำบลแม่สลองนอก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร			จำนวน ครัวเรือน	ชาติพันธุ์
		ชาย	หญิง	รวม		
1	บ้านสันติคีรี	3,616	3,800	7,416	543	จีน, ลาหู่
2	บ้านอาเหละ	171	168	339	37	อาข่า
3	บ้านเลาสิบ	195	164	359	53	เมี่ยน, อาข่า
4	บ้านธาตุ	624	651	1275	140	จีน, ลีซู, อาข่า
5	บ้านป่าคาสุขใจ	459	433	892	125	อาข่า, ลาหู่
6	บ้านกลาง	355	406	761	136	จีน, อาข่า
7	บ้านอาแบ	355	330	685	99	อาข่า
8	บ้านป่าคาสามัคคี	265	270	535	66	ลาหู่, อาข่า, จีน
9	บ้านพนาสวรรค์	411	400	811	104	อาข่า, จีน, ลาหู่
10	บ้านแม่จันทอง	459	380	839	160	อาข่า
11	บ้านเจียงจาโฮ	409	399	808	135	อาข่า, จีน
12	บ้านใหม่สันติ	389	355	744	171	จีน, ไทใหญ่, อาข่า
13	บ้านตงจาโฮ	157	147	304	80	อาข่า, จีน, ลัวะ
รวม		7,865	7,903	15,768	1,849	

ที่มา: จาก ข้อมูลพื้นฐานองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอกปีพ.ศ.2552

ตาราง 4.2 : ตารางจำนวนประชากรตำบลแม่ฮ่องสอนนอกจำแนกตามกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์	พ.ศ.2538	พ.ศ.2540	พ.ศ.2545
จีน	2,071	2,312	2,857
อาข่า (อีเก้อ)	2,794	3,259	5,778
ลาหู่ (มูเซอ)	636	712	562
อีวเมี่ยน (เย้า)	131	-	180
ลีซู (ลีซอ)	959	-	824
ไทยพื้นราบ	-	1	8
ไทใหญ่	-	-	68

ที่มา: จาก ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง20จังหวัดในประเทศไทยปีพ.ศ.2538, 2540, 2545

1.4) สภาพทางเศรษฐกิจ

1.4.1 ด้านรายได้

ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้เฉลี่ย 30,000-50,000 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยชาเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของชุมชนตำบลแม่ฮ่องสอน ซึ่งมีต้นชามากกว่า 2 ล้านต้นหรือมีพื้นที่ปลูกชาทั้งหมด 5,048 ไร่หรือคิดเป็นร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งหมด

1.4.2 ด้านอาชีพ

ปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำการผลิตทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร โดยแบ่งได้ดังนี้ (สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนจะวิเคราะห์ในหัวข้อถัดไป)

- การเกษตร ร้อยละ 75
- ค้าขาย ร้อยละ 5
- รับจ้างและอื่นๆ ร้อยละ 20

1.4.3 ด้านหน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮ่องสอน

1. ธนาคาร จำนวน 1 แห่ง
2. โรงแรม/รีสอร์ท จำนวน 11 แห่ง
3. โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก จำนวน 11 แห่ง
4. โรงสีขนาดเล็ก จำนวน 5 แห่ง

5. สถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากใบชา	จำนวน 32 แห่ง
6. สถานที่จำหน่ายอาหาร	จำนวน 22 แห่ง
7. สถานที่จำหน่ายสินค้า	จำนวน 46 แห่ง
8. ร้านสะดวกซื้อ seven-eleven	จำนวน 1 แห่ง
9. สถานบริการตัดแต่งทรงผมและเสริมสวย	จำนวน 8 แห่ง

1.5) สภาพทางสังคม

การศึกษา

1. โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 6 แห่ง
2. โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลแม่สลองนอก	จำนวน 10 แห่ง
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่สลองนอก	จำนวน 6 แห่ง
5. โรงเรียนสอนภาษาจีนกลาง	จำนวน 4 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกมีการนับถือศาสนาที่หลากหลายแตกต่างกัน คือ ศาสนาพุทธร้อยละ 59.47 , ศาสนาคริสต์ร้อยละ 22.47, ศาสนาอิสลาม 3.30 และอื่นๆ 14.76 โดยมีศาสนสถานในพื้นที่ดังนี้

1. วัด จำนวน 3 แห่งคือ วัดสันติคีรีญาณสังวราราม ตั้งอยู่บ้านสันติคีรี หมู่ที่ 1, วัดสันติธรรม ตั้งอยู่บ้านธาตุ หมู่ที่ 4 และวัดบ้านกลาง หมู่ที่ 6
2. สำนักสงฆ์ จำนวน 1 แห่งคือ สำนักสงฆ์ศรีมหาโพธิ์มงคลบุญชุ่ม ตั้งอยู่บ้านสันติคีรีหมู่ที่ 1
3. มัสยิด จำนวน 1 แห่งคือ มัสยิดดารุสลาม ตั้งอยู่ตั้งอยู่บ้านสันติคีรี หมู่ที่ 1
4. โบสถ์ จำนวน 7 แห่งคือ บ้านเลาสิบ หมู่ที่ 3, บ้านกลาง หมู่ที่ 6, บ้านพนาสวรรค์ หมู่ที่ 9, บ้านเจียงจาไสหมู่ที่ 11 (จำนวน2 แห่ง) และหมู่บ้านใหม่สันติ หมู่ที่ 12 (จำนวน 2 แห่ง)
5. ศาลเจ้า จำนวน 5 แห่งคือ บ้านกลาง หมู่ที่ 6, บ้านพนาสวรรค์ หมู่ที่ 9, บ้านเจียงจาไส หมู่ที่ 11 (จำนวน2 แห่ง) , บ้านดงจาไส หมู่ที่ 13 (สถานธรรมเจ้าแม่กวนอิม)

ภาษา

ภาษาที่ใช้ในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกประกอบด้วย ภาษาจีนยูนนาน, ภาษาอาข่า, ภาษาเมี่ยน, ภาษาไทใหญ่, ภาษาลีซอ, ภาษาลาหู่และภาษาไทย

การสาธารณสุข

1. สถานีอนามัยประจำตำบล	จำนวน 2 แห่ง
2. สถานพยาบาลเอกชน	จำนวน 3 แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1. หน่วยบริการประชาชนประจำตำบลแม่สลองนอก (ผู้ยามแม่สลอง)	จำนวน 1 แห่ง
2. อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.)	จำนวน 78 คน
3. ชุดรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน (ชรบ.)	จำนวน 65 คน

1.5 การบริการขั้นพื้นฐาน

การคมนาคม

การคมนาคม การเดินทางมาตำบลแม่สลองนอกจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สามารถเดินทางได้ 2 เส้นทางคือ

เส้นทางที่ 1 (สายใหม่) ใช้ทางหลวงหมายเลข 10 จากตัวเมืองเชียงราย ไปทางอำเภอแม่จัน ระยะทาง 29 กิโลเมตร จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวง 1089 (แม่จัน-ท่าตอน) บริเวณหลัก กม.856 ก่อนถึงทางเข้าตัวอำเภอแม่จันเล็กน้อย ผ่านน้ำพุร้อนป่าตึง (กม.78) ลานทองวิลเลจ (ระหว่าง กม.73-74) ประมาณ 31 กิโลเมตร และกม.55 ให้เลี้ยวขวาไปตามเส้นทางขึ้นคอยคดเคี้ยวไปอีกประมาณ 15 กิโลเมตร รวมระยะทาง 75 กิโลเมตร

เส้นทางที่ 2 (สายเก่า) ใช้ทางหลวงหมายเลข 10 ผ่านอำเภอแม่จันประมาณ 1 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายตามป้ายบอกทางไปคอยแม่สลอง เส้นทางสายนี้ค่อนข้างแคบและคดเคี้ยว ผ่านหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่างๆ เป็นระยะๆ เมื่อถึงบ้านป่าเมี่ยง หลักกม.10 จะพบสามแยกศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ให้เลี้ยวซ้ายตามทางหลวง 1234 ระยะทาง 25 กิโลเมตร ผ่านบ้านอีโก้สามแยก ตรงหลักกม.9 ให้เลี้ยวซ้ายไปอีก 16 กิโลเมตร นอกจากการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวแล้ว การเดินทางสู่แม่สลองนอกยังสามารถใช้บริการรถสองแถวสีเขียวยานแม่จัน-ก๊วยสะไต-แม่สลองโดยมีตารางเวลาเดินทางดังนี้

เวลาออกจากแม่สลอง: 07.30 น. , 09.30 น. , 11.30 น. , 13.30 น. , 15.30 น.

เวลาออกจากแม่จัน: 07.30น. , 09.00น. , 11.00น. , 13.00น.

โดยภายในชุมชนตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย มีถนนลาดยาง จำนวน 1 สาย ถนนลูกรังเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน จำนวน 4 สาย และถนน คสล./คสม. จำนวน 24 สาย

การโทรคมนาคม

1. สถานีรับ-ส่งสัญญาณโทรศัพท์เอกชน จำนวน 3 ระบบ
2. สถานีโทรคมนาคม (ชุมสายโทรศัพท์บ้านสันติคีรี) จำนวน 2 แห่ง
3. สถานีจ่ายไฟฟ้าย่อย จำนวน 1 แห่ง

การไฟฟ้า

1. หมู่บ้านที่ไฟฟ้าเข้าถึง มีจำนวน 13 หมู่บ้าน จำนวนประชากรที่มีใช้ไฟฟ้า 16,192 คน
 2. หมู่บ้านที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึง มีจำนวน 1 หมู่บ้านคือบ้านจะบูนี (หมู่บ้านบริวารของบ้านป่าคาสุขใจ)
- จำนวนประชากร 170 คน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

ลำน้ำ,ลำห้วย ได้แก่ ลำน้ำแม่สองและลำน้ำแม่จัน จำนวน 2 สาย

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

1. ฝาย จำนวน 8 แห่ง
2. บ่อน้ำตื้น จำนวน 5 แห่ง
3. บ่อโยก จำนวน 1 แห่ง
4. อ่างเก็บน้ำ จำนวน 2 แห่ง
5. สระน้ำ จำนวน 1 แห่ง

1.6) ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลแม่สองนอก

ป่าชุมชน/ป่าธรรมชาติ จำนวน 40,000 ไร่
ป่าเศรษฐกิจ จำนวน 2,000 ไร่

1.7) มวลชนจัดตั้ง

1. ลูกเสือชาวบ้าน	2 รุ่น	จำนวน 534 คน
2. กองหนุนเพื่อความมั่นคงของชาติ	1 รุ่น	จำนวน 150 คน
3. อาสาตำรวจหมู่บ้าน	1 รุ่น	จำนวน 63 คน
4. กลุ่มพลังอาสาสมัครป้องกันไฟป่า	1 รุ่น	จำนวน 86 คน
5. กลุ่มสตรีแม่บ้าน		
6. กลุ่มสตรีระดับตำบล (กพสด.)		

2) ประวัติความเป็นมาของชุมชนตำบลแม่สลองนอก

ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนอพยพมาจากรัฐฉานประเทศพม่าและประชากรกลุ่มหลักที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนเคยเป็นกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (ทจช.) หรือก็กมินตั้งส่วนที่เหลือเป็นชาวอาข่า, เมี่ยน, ลัวะ, มูเซอ, ไทใหญ่และลีซอ ฉะนั้นประวัติศาสตร์ของตำบลแม่สลองนอกจึงเกี่ยวข้องกับเรื่องราวหลายมิติทั้งประวัติศาสตร์โลก ประวัติศาสตร์การเมืองจีน รวมถึงนโยบายของรัฐบาลไทยที่ดำเนินต่อกลุ่มคนเหล่านี้

ดังนั้นการอธิบายบริบทของชุมชนตำบลแม่สลองนอกในส่วนนี้จึงไม่สามารถอธิบายจำกัดเฉพาะในส่วนของคุณลักษณะพื้นฐานตามพิกัดทางภูมิศาสตร์เท่านั้น หากจำเป็นที่จะต้องอธิบายถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการอพยพและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนแห่งนี้ เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์สำคัญตลอดจนการดำเนินนโยบายต่างๆของรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาซึ่งมีผลสำคัญต่อการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้

หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองจบลงได้เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในประเทศจีนระหว่างก๊กมินตั๋งซึ่งเป็นรัฐบาลนำโดย เจียง ไค เช็กกับจีนคอมมิวนิสต์นำโดยเหมา เจ๋อ ตุง โดยมีการต่อสู้เพื่ออุดมการณ์เรื่อยมาจนวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2492 กองทัพแดงหรือคอมมิวนิสต์ได้ยึดอำนาจในจีนแผ่นดินใหญ่ได้ทั้งหมด ส่วนรัฐบาลก๊กมินตั๋งได้ถอยหนีไปตั้งมั่นที่เกาะฟอร์โมซาและได้สถาปนาสาธารณรัฐจีนขึ้น โดยกองกำลังบางส่วนของก๊กมินตั๋งซึ่งต่อมารู้จักในนามของกองพล 93 ได้ถอยหนีเข้าสู่ดินแดนพม่าผ่านทางรัฐฉานด้านเมืองเชียงตุงแล้วแพร่กระจายลงมาถึงบริเวณท่าขี้เหล็กบนฝั่งตรงข้ามกับอำเภอแม่สายของประเทศไทย ทั้งนี้การอาศัยอยู่ในประเทศพม่าของกองพล 93 นั้นย่อมจะนำมาสู่ปัญหาในพม่าได้ โดยทางการพม่าได้อนุญาตให้อาศัยอยู่ในพม่าเป็นเวลา 2 เดือนและจะต้องอพยพออกไปหรือไม่ก็ต้องยอมให้ปลดอาวุธ แต่เมื่อถึงกำหนดดังกล่าว กลุ่มทหารจีนคณะชาติกลับมิได้ดำเนินการตามคำขาดของพม่า ทางการพม่าจึงได้มีการปราบปรามกลุ่มเหล่านี้อย่างต่อเนื่องหลายครั้งแต่ไม่สำเร็จ พม่าจึงได้เริ่มใช้การเมืองต่างประเทศเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาโดยได้ร้องเรียนไปยังสหประชาชาติเพื่อให้มีการย้ายกองกำลังส่วนนี้ออกไปจากพม่า โดยการดำเนินการอพยพทหารจีนคณะชาติกลับได้วันครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ.2496 ซึ่งผู้อพยพส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้หญิง เด็ก และคนชรารวมจำนวน 7,785 คน (หน่วยเฉพาะกิจ 327 กองทัพภาคที่ 3 , 2530: 4) แต่ก็ยังคงมีการตกค้างของกลุ่มชายฉกรรจ์ที่ยังคงปฏิบัติการในรัฐฉานต่อไปและได้มีการจัดตั้งกองกำลังขึ้นใหม่เป็นกองทัพที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างลับๆจากไต้หวันพร้อมๆกับการหารายได้ช่วยเหลือตัวเองจากการรับจ้างขนฝิ่น

นับตั้งแต่พ.ศ.2500 เป็นต้นมาทางการพม่าได้ดำเนินการปราบปรามทหารจีนคณะชาติพลัดถิ่นอย่างจริงจังโดยร่วมมือกับสาธารณรัฐประชาชนจีน จนกระทั่งในปีพ.ศ.2504 ฐานที่มั่นของทหารจีนในเมืองเชียงลับของพม่าแตกทำให้ทหารจีนคณะชาติได้อพยพเข้ามาในประเทศไทยในหลายพื้นที่ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน ในลักษณะของผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบทางการเมืองต่อมาพม่าได้ร้องเรียนให้สหประชาชาติจัดให้มีการอพยพกลุ่มทหารจีนคณะชาติรุ่นที่ 2 โดยไทยได้ให้ความร่วมมือกับสังคมโลกด้วยโดยให้อนุญาตใช้พื้นที่ของประเทศเพื่อเดินทางเข้ามาใช้สนามบินจังหวัดเชียงราย ลำปาง และเชียงใหม่ เป็นฐานขนย้ายส่งกลับตรงไปยังไต้หวัน ซึ่งทำการอพยพในวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2504 โดยทหารจีนกองทัพ 1, 2 และ 4 ได้อพยพกลับไต้หวันเป็นจำนวน 4,349 คน ส่วนกองทัพที่ 3 และ 5 ไม่ขออพยพกลับไต้หวัน โดยอ้างว่ามีไข้เป็นทหารแต่เป็นกองกำลังอาสาสมัครพลเรือนขออาศัยอยู่ในประเทศไทย จึงทำให้มีทหารจีนคณะชาติตกค้างในประเทศไทยประมาณ 4,000 คน โดยกองทัพที่ 3 ของนายพลหลี่ เหวิน ผาน ได้ตั้งมั่นอยู่ที่บ้านถ้ำจ๊อบ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่และกองทัพที่ 5 ของนายพลตัวน ซี เหวิน เข้าตั้งมั่นที่คอยแม่สลอง จังหวัดเชียงราย

การอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มทหารจีนคณะชาติในระยะแรกนั้นยังคงสภาพของกองทัพหรือกองกำลังต่างชาติที่มีการติดอาวุธ แต่ก็ไม่ได้ถูกปราบปรามจากรัฐไทยอาจเนื่องด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลและสถานการณ์ทางการเมืองโลกในขณะนั้น แต่ต่อมาเมื่อทางการไต้หวันได้ยุติความช่วยเหลือให้กับกลุ่มทหารจีนคณะชาติที่ไม่ได้มีการอพยพกลับไต้หวันในครั้งที่ 2 จึงทำให้การดำรงอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเต็มไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากสภาพของพื้นที่และการเป็นทหารโดยอาชีพ จึงทำให้ทหารจีนคณะชาติหันไปทำการค้าฝิ่นหรือเป็นกองกำลังคุ้มครองการค้าฝิ่นเพื่อหารายได้เลี้ยงดูกองทัพ จนกระทั่งเกิดสงครามฝิ่นเกิดขึ้นในปีพ.ศ.2510 ประเทศไทยจึงได้เริ่มการปราบปรามกลุ่มทหารจีนคณะชาติที่กระทำผิดกฎหมายอย่างจริงจัง โดยมีข้อเสนอว่า หากต้องการที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยจำเป็นต้องมีการประกอบอาชีพที่สุจริตมิเช่นนั้นก็ต้องอพยพออกนอกประเทศไทย จึงนำไปสู่การวางอาวุธของทหารจีนคณะชาติและยอมอยู่ภายใต้กฎหมายของไทยในปีพ.ศ.2513 หลังจากนั้นกลุ่มทหารจีนคณะชาติก็ได้อาสาเข้าร่วมกับทหารไทยในการสู้รบกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์บริเวณคอยหลวง คอยขาว คอยผาหม่น จนเหตุการณ์สงบ จากคุณงามความดีและความเสียสละของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ในปีพ.ศ.2515 ประเทศไทยจึงได้มีนโยบายในการให้สัญชาติและแปลงสัญชาติให้กับบุคคลเหล่านี้และครอบครัวจำนวน 5,000 คน และในปีพ.ศ.2524 กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติก็ได้เข้าร่วมรบกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์บริเวณเขาค้อ เขาย่า จังหวัดเพชรบูรณ์ อีกครั้ง กระทั่งเหตุการณ์สงบจึงได้เดินทางกลับมาประกอบอาชีพเช่นเดียวกับพลเมืองไทย

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชน

โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเป็นชุมชนที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความผูกพันร่วมกันในหลากหลายลักษณะ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการเช่น ความเป็นเครือญาติ กิจกรรมที่ทำร่วมกันในชุมชน (ทั้งในอดีตและปัจจุบัน) กฎระเบียบกติกาของชุมชน ตลอดจนประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นจึงพบว่าชุมชนชนบทชายแดนอย่างตำบลแม่สลองนอกจะมีความผูกพันและช่วยเหลือกันมากกว่าสังคมเมือง ทั้งๆที่ชุมชนแห่งนี้มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์และศาสนา

ความผูกพันของคนในชุมชนเกิดจากความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีร่วมกัน ความทรงจำทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน การเป็นเพื่อนร่วมโรงเรียนเช่น การนับถือบรรพบุรุษ การให้ความเคารพกับผู้อาวุโสของชุมชน การเป็นเครือญาติผ่านตระกูลแซ่ การรวมกันเป็นกลุ่มศิษย์เก่าเพื่อระดมทุนช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียนสอนภาษาจีนกลางและยังมีการจัดกิจกรรมร่วมกันโดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มคนจีนเท่านั้น โดยเปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆได้เข้ามามีส่วนร่วม/เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม

จากความหลากหลายในการนับถือศาสนาและชาติพันธุ์ของคนในชุมชนจึงทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละหมู่บ้าน แต่ก็จะมีบางประเพณีที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนจะร่วมมือกันจัดขึ้น โดยประเพณีที่สำคัญของตำบลและกลุ่มชาติพันธุ์มีดังนี้

ตาราง 4.3 : ตารางแสดงประเพณีที่สำคัญของตำบลแม่สลองนอก

เดือน	ประเพณี
มกราคม	เทศกาลงานมหัศจรรย์ ชากระบาน อาหารชนเผ่า ดอยแม่สลอง
กุมภาพันธ์	ตรุษจีน, ปีใหม่ลาหู่
มีนาคม	-
เมษายน	แข่งเม้ง, วันสงกรานต์, ปีใหม่ไข่แดง
พฤษภาคม	-
มิถุนายน	ไหว้บะจ่าง
กรกฎาคม	ถวายข้าวโพด
สิงหาคม	สารทจีน, ไถ้ชิงช้า
กันยายน	ไหว้พระจันทร์, ปีใหม่เตงกวา, ปีใหม่ไถ่ผี

ตุลาคม	กินข้าวใหม่
พฤศจิกายน	-
ธันวาคม	ปีใหม่ลูกท้อ, ปีใหม่ลูกข้าง, คริสต์มาส

ที่มา: รวบรวมจากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้ศึกษา

แม้ว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกจะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี แต่สิ่งเหล่านี้กลับไม่ได้เป็นอุปสรรคสำคัญในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ทว่ากลับเป็นสิ่งที่ช่วยยึดเหนี่ยวความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชนร่วมกัน เพราะต่างก็เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันในความหลากหลาย ซึ่งมักจะปรากฏความร่วมมือกันให้เห็นเช่น งานศพ งานแต่งงาน การแข่งขันกีฬาชนเผ่า เทศกาลงานมหัศจรรย์ ชากูระบาน อาหารชนเผ่า คอยแม่สลอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนให้ความสำคัญและมาร่วมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกตามชาติพันธุ์หรือศาสนา

ความสัมพันธ์ทางเครือญาติในชุมชน

ความสัมพันธ์แบบเครือญาติในชุมชนถือได้ว่าเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์พื้นฐานของครอบครัว และชุมชน โดยชุมชนตำบลแม่สลองนอกเป็นชุมชนชนบทชายแดนที่มีความผูกพันกับธรรมชาติและมีความเป็นเครือญาติค่อนข้างสูง

โดยกลุ่มชาติพันธุ์จีนจะมีลักษณะความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่แตกต่างจากชาติพันธุ์อื่นกล่าวคือ ด้วยลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมจีนที่ให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนับเครือญาติตามตระกูลแซ่ โดยตระกูลแซ่ที่มีจำนวนสมาชิกมากได้แก่ แซ่หวัง แซ่หยาง แซ่จาง แต่ภายหลังจากที่กลุ่มคนจีนได้ร่วมรบและปราบปรามคอมมิวนิสต์กับรัฐไทยและได้สร้างคุณูปการให้แก่ประเทศที่ตนได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัย จึงนำไปสู่นโยบายในการแปลงสัญชาติให้กับกลุ่มคนจีน ซึ่งผลของการแปลงสัญชาตินั้น ในด้านหนึ่งได้ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีความซับซ้อนในประเด็นของความเป็นเครือญาติกล่าวคือ เราไม่สามารถอธิบายหรือทำความเข้าใจได้ว่า บุคคลที่นามสกุลเหมือนกันจะเป็นเครือญาติเดียวกัน เนื่องจากนามสกุลของบุคคลในพื้นที่แห่งนี้จะได้รับพระราชทานนามสกุลหรือได้รับอนุมัติในการแปลงสัญชาติร่วมกันเป็นรุ่นๆจึงทำให้บุคคลที่ได้รับกรแปลงสัญชาติในแต่ละรุ่นใช้นามสกุลร่วมกัน ทั้งๆที่บางครั้งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องหรือเป็นเครือญาติกันโดยสายเลือด ฉะนั้นในการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ความเป็นเครือญาติจึงพิจารณาจากตระกูลแซ่มากกว่านามสกุล โดยประชาชนในตำบลแม่สลองนอกส่วนใหญ่จะมีนามสกุลที่ขึ้นต้นด้วยคำต่างๆเหล่านี้ได้แก่

“ชีวิติน” เช่น ชีวิตินจรัสแสง, ชีวิตินเฉลิมโชติ, ชีวิตินสว่างแสง, ชีวิตินมงคมวุฒิ, ชีวิตินเกียรติขจร, ชีวิตินวรกุล, ชีวิตินมั่นคงธรรม, ชีวิตินเอกภาพ

“ทวือภริติ” เช่น ทวือภริติชนะ, ทวือภริติดำรง, ทวือภริติบุญสืบ, ทวือภริติวิทยา, ทวือภริติปารมี

“กัณฑ์” เช่น กัณฑ์ประดิษฐ์, กัณฑ์ธานี, กัณฑ์อุดมสุข, กัณฑ์ภักทร, กัณฑ์ชีวิติน, กัณฑ์ระหงษ์

“เด่น” เช่น เค้นเกศินีวิไล, เค้นเกศินีพงษ์

แต่อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์แบบเครือญาติแบบตระกูลแซ่จะมีการนับเครือญาติเฉพาะกลุ่มคนจีนเท่านั้น แต่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นคือ นามสกุลเดียวกันก็มักจะเป็นญาติพี่น้อง โดยตระกูลที่สำคัญและมีจำนวนสมาชิกมากเช่น ตระกูลมาเยอะ, เซอมีเอ, แซ่ผาน, แลเฉอะ, วุยเบและแย่แววถู๋ เป็นต้น

โดยรวมสามารถกล่าวได้ว่า ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ยังคงมีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนในชุมชนและในกลุ่มชาติพันธุ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ประเพณีและวัฒนธรรมเหล่านี้คือเครื่องมือสำคัญในการรักษาความสัมพันธ์ทางเครือญาติของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ฮ่องสอนเอาไว้ อย่างเหนียวแน่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความเป็นเครือญาติที่แนบแน่นนี้ก็มีความสัมพันธ์อย่างยิ่ง กับโครงสร้างอำนาจของชุมชนและมีผลต่อการเมืองท้องถิ่นในตำบลแม่ฮ่องสอนอีกอันเป็นรายละเอียดที่จะกล่าวในลำดับต่อไป

ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ในชุมชน

ดังที่กล่าวมาในข้างต้นแล้วว่าชุมชนตำบลแม่ฮ่องสอนแห่งนี้เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ซึ่งประกอบไปด้วย 7 กลุ่มชาติพันธุ์ โดยการอยู่อาศัยร่วมกันเป็นสังคมเป็นชุมชนนั้น กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆไม่สามารถแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ หากจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันทั้งในทางเศรษฐกิจ ทางสังคมและทางการเมืองกล่าวคือในด้านเศรษฐกิจนั้นจำเป็นต้องมีการพึ่งพากันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์จีนและชาติพันธุ์อื่นๆในลักษณะที่คนจีนคือพ่อค้า ผู้ซึ่งเป็นตลาดหรือเป็นผู้รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากชาติพันธุ์อาข่าหรือแม้กระทั่งการเป็นแรงงานในสวนชาให้กับกลุ่มคนจีนของชาวอาข่า ส่วนในด้านสังคมนั้นก็จะมีลักษณะของการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มคนจีนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเช่น การแต่งงานของคนจีนกับคนไทใหญ่ มูเซอ ลีซอ ซึ่งปัจจุบันจะไม่มีกีดกันในเรื่องของการแต่งงาน นอกจากนั้นแล้ว โรงเรียนสอนภาษาจีนกลางยังเป็นสถานที่ที่เชื่อมความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ของคนในชุมชนเข้าด้วยกันเนื่องจากโรงเรียนสอนภาษาจีนกลางได้เปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆสามารถเข้าไปศึกษาได้และกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆก็มองเห็นถึงความสำคัญของภาษาจีนกลางที่สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติ

พันธุ์ได้และเป็นหนทางที่จะนำไปสู่โอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าอีกด้วย และด้วยภาษาที่ใช้ในการสื่อสารภายในชุมชนมีความหลากหลายตามกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ภาษาจีนยูนนานเป็นภาษาที่มีการใช้ในการสื่อสารระหว่างกันมากที่สุดกล่าวคือ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นมักจะเข้าใจหรือสามารถสื่อสารเป็นภาษาจีนยูนนานได้เป็นอย่างดี โดยภาษาไทยจะมีการใช้ในกรณีที่มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่รัฐหรือคนต่างถิ่น/นักท่องเที่ยวเท่านั้น ซึ่งคนรุ่นใหม่จะมีความสามารถในการพูดและการเขียนได้ดีกว่าผู้อาวุโส สำหรับในด้านการเมืองนั้นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกเพราะชุมชนแห่งนี้มีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว

4) การเมืองการปกครองของชุมชนตำบลแม่สลองนอก

โครงสร้างการเมืองการปกครองของชุมชนตำบลแม่สลองนอก แบ่งออกเป็นสองระดับคือ โครงสร้างการปกครองท้องถิ่นและ โครงสร้างการปกครองท้องถิ่น

โครงสร้างการปกครองท้องถิ่น

สำหรับโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นของตำบลแม่สลองนอกแบ่งย่อยออกเป็นสองระดับคือ ระดับตำบลจะประกอบด้วยกำนัน แพทย์ประจำตำบลและสภาวัดกำนันจำนวน 2 คน โดยกำนันคือผู้ที่ได้รับเลือกจากประชาชนในตำบล ซึ่งทำการเลือกโดยผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน กำนันมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล คดีอาญา ตรวจตราดูแลและรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ กำนันจะมีสภาวัดกำนันอีก 2 คนเป็นผู้ช่วยในการทำงานและแพทย์ประจำตำบลมีหน้าที่ร่วมประชุมกับกำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมมือในการจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบลและตรวจตราความเจ็บไข้ที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนในตำบล

ส่วนโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นในระดับหมู่บ้านประกอบด้วยคือ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีบทบาทหน้าที่ในการรับนโยบายของรัฐบาลมาดำเนินการบริหารและปกครอง และยังมีหน้าที่รับผิดชอบในงาน/โครงการพัฒนาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านจะมีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านอีก 2 คนที่ช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้านในการทำงาน นอกจากนั้นแล้วในหมู่บ้านก็จะมีคณะกรรมการหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบการปกครองของรัฐ โดยคณะกรรมการหมู่บ้านจะประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง โดยประชาชนจะทำการเลือกคณะกรรมการฝ่ายต่างๆฝ่ายละ 5-9 คนและคณะกรรมการจะเลือกประธานกรรมการ 1 คนผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่ง 5 ปี โดยคณะกรรมการหมู่บ้านจะมีหน้าที่เสนอข้อแนะนำให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งยังมีหน้าที่ให้บริการในหมู่บ้านเช่น การ

สำรวจข้อมูลต่างๆของหมู่บ้าน การพัฒนาหมู่บ้าน การเก็บเงินช่วยเหลืองานการกุศล การช่วยงานวัด งานโรงเรียนหรืองานของหมู่บ้าน รวมถึงการเชิญชวนให้ประชาชนในหมู่บ้านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งในระดับต่างๆ

โดยหมู่บ้านในชุมชนตำบลแม่สลองนอก มีหมู่บ้านสันติคีรี หมู่ 1 เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาป้องกันตนเอง (อพป.) และเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านประกอบด้วยฝ่ายต่างๆดังนี้

1. คณะกรรมการการปกครอง
2. คณะกรรมการรักษาความสงบ
3. คณะกรรมการกลุ่มอาชีพและสินค้า OTOP
4. คณะกรรมการวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
5. คณะกรรมการกลุ่มหนุ่มสาวและเยาวชน
6. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
7. คณะกรรมการกลุ่มพัฒนาสตรี
8. คณะกรรมการกลุ่มผู้สูงอายุ
9. คณะกรรมการควบคุมบำบัดยาเสพติด

โครงสร้างการปกครองท้องถิ่น

ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก ซึ่งได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2539 (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไปเล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 52ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2539) ตั้งอยู่เลขที่ 110 หมู่ 1 ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย พื้นที่ปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก ทิศเหนือติดกับตำบลแม่สลองใน ทิศใต้ติดกับตำบลป่าตึง ทิศตะวันออกติดกับตำบลป่าซาง และทิศตะวันตกติดกับสหภาพพม่า โดยมีเนื้อที่รับผิดชอบประมาณ 115.26 ตารางกิโลเมตร

สำหรับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอกสามารถจำแนกได้ดังนี้

ฝ่ายบริหารประกอบด้วย

1. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1	คน
2. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	2	คน

ฝ่ายสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติ ประกอบด้วย

1. ประธานสภา	1	คน
2. รองประธานสภา	2	คน
3. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	26	คน

หน่วยงานภายใต้การดูแล 4 หน่วยงาน ประกอบด้วย

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	15	คน
2. ส่วนการคลัง	6	คน
3. ส่วนโยธา	5	คน
4. ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	13	คน

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นตำบลแม่สลองนอก

ตำบลแม่สลองนอกดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นภายใต้วิสัยทัศน์ “ในปี พ.ศ.2555 องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก เป็นองค์การที่มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย พัฒนาไปสู่องค์กรสมัยใหม่ ได้รับการยอมรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เศรษฐกิจพอเพียงยกระดับคุณภาพการศึกษา บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ บุคลากรมีความรู้ความสามารถเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน” (แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สลองนอก (พ.ศ.2553-พ.ศ.2555)) โดยได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดปัญหาความยากจน

-การสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่

-ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความยากจนตามแผนนโยบายแห่งรัฐ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ

-งานก่อสร้าง ปรับปรุง พัฒนาและบำรุงรักษา แหล่งน้ำ เส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภค สาธารณูปการและสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคมและการเมือง

- ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย
- จัดตั้ง ปรับปรุงและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐาน
- ส่งเสริมการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม
- ส่งเสริมและพัฒนาการการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ส่งเสริมงานสาธารณสุขมูลฐาน
- ส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ
- งานสังคมสงเคราะห์ การแก้ไขปัญหาเด็ก สตรี เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม
- งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจ

- พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ รัก ห่วงแหนและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า
- กำหนดเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชน
- เพิ่มพื้นที่ความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ทรัพยากรป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธาร
- วางแผนและบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
- งานป้องกันและเฝ้าระวัง

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาไปสู่องค์การสมัยใหม่

- ปรับปรุงระบบการให้บริการให้ได้รับความสะดวก รวดเร็วและพึงพอใจ
- พัฒนาระบบการให้บริการด้วยเทคโนโลยี
- เปิดช่องทางการมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวาง
- พัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับให้มีประสิทธิภาพ
- สร้างวัฒนธรรมองค์การที่มีจริยธรรม ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
- จัดหาและพัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้และสถานที่ในการให้บริการ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับบริบทของชุมชนตำบลแม่สลองนอก

จากการที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระดับท้องถิ่นของชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กรณีศึกษาตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ทำให้ผู้ศึกษาสามารถสังเกตเห็นถึงบริบทต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่โดยสามารถแยกเป็นประเด็นดังนี้

1. ชุมชนตำบลแม่สลองนอกเป็นชุมชนชนบทชายแดน เป็นชุมชนที่มีลักษณะพหุสังคมมีความหลากหลายทางศาสนา วัฒนธรรมประเพณีและชาติพันธุ์
2. ชนชั้นนำที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในตำบลแม่สลองนอกบุคคลหนึ่งมักจะได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งทั้งตำแหน่งทางสังคมและตำแหน่งทางการเมืองในเวลาเดียวกัน
3. ตำบลแม่สลองนอกเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสาธารณูปโภคที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี
4. ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจและมีสำนึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนและชาติพันธุ์ของตนได้เป็นอย่างดี และมักจะเคยชินและยินดีกับการที่มีนักท่องเที่ยว หน่วยงาน กลุ่มองค์กรต่างๆ ได้เข้ามาศึกษาเยี่ยมชมพื้นที่ซึ่งทำให้ประชาชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนมากขึ้น
5. กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในพื้นที่นอกจากจะมีความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์กับกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันและต่างชาติพันธุ์ในพื้นที่แล้ว ความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ยังมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนที่อยู่ภายนอกชุมชนเช่น กลุ่มคนจีนก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มคนไต้หวัน สมาคมบรรเทาทุกข์ของไต้หวัน (Free China Relief Association) สมาคมช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวจีนโพ้นทะเล (ไต้หวัน) ส่วนกลุ่มอาชาก็จะมีสมาคมอาช่าแห่งประเทศไทยที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การศึกษา ตลอดจนการให้คำปรึกษาเรื่องสัญชาติให้กับกลุ่มชาติพันธุ์อาช่า เป็นต้น

5) บทวิเคราะห์บริบท

จากการนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบริบทของตำบลแม่สลองนอกประกอบกับข้อสังเกตของผู้ศึกษาที่ได้มาจากการลงพื้นที่ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบทอันจะมีความสำคัญยิ่งต่อการวิเคราะห์ผลการศึกษาในลำดับถัดไป โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญดังนี้

1. ด้วยบริบทของพื้นที่ตำบลแม่สลองนอกที่มีลักษณะเฉพาะทางกายภาพ เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงมีอุณหภูมิที่เย็นสบายถึงหนาวจัด ภูมิทัศน์ที่สวยงาม ความยากลำบากของถนนหนทางเข้าไปสู่ตำบลตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้

ล้วนแล้วแต่เป็นมรดกอันล้ำค่าของนักท่องเที่ยวให้มาสัมผัสกับบรรยากาศดังกล่าว จึงทำให้พื้นที่ตำบลแม่สองนอกโดยเฉพาะช่วง 10 ปีที่ผ่านมามีการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเช่น ธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท เกสเฮาส์ ร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ แต่สิ่งที่น่าสังเกตจากการศึกษาเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่ที่จะพบว่า พื้นที่ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่เช่น ธนาคาร โรงแรม การสาธารณสุข สถาบันการศึกษา ร้านค้า แหล่งท่องเที่ยว มักจะจำกัดหรือมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะบ้านสันติคีรี หมู่ 1 ซึ่งเปรียบเสมือนประตูหน้าบ้านของแม่สองนอกเท่านั้น จากลักษณะเช่นนี้จึงทำให้ประชากรในหมู่ 1 มีความหนาแน่นมากกว่าพื้นที่อื่นๆ มีลักษณะเป็นชุมชนชนบทกึ่งเมือง (Rurban) โดยระดับการพัฒนาของหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลแม่สองนอกจะมีระดับการพัฒนาที่ค่อยๆ ลดลงตามระยะห่างจากศูนย์กลางของตำบลคือบ้านสันติคีรี

สำหรับการเติบโตของพื้นที่ทางเศรษฐกิจของตำบลแม่สองนอกนั้นจะพบว่า เป็นการเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไปเนื่องจากทุนสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ล้วนแล้วแต่มาจากกลุ่มทุนภายในชุมชน ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นที่ทุนสามารถเคลื่อนย้ายเข้าไปลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะที่ดินในชุมชนตำบลแม่สองนอกเป็นที่ดินที่ได้มาจากโครงการการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติโดยให้ครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ ซึ่งมีการออกหนังสืออนุญาตและการมีสิทธิในการครอบครองในพื้นที่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขายสิทธิที่ดินดังกล่าววันแต่เป็นการสืบทอดมรดกเท่านั้น แต่ทว่าจากการสังเกตบริบทในพื้นที่กลับพบว่า มีการถือครองที่ดินของบุคคลหรือครอบครัวมากกว่า 15 ไร่เป็นจำนวนมาก

2. ระบบเศรษฐกิจ ตำบลแม่สองนอกเป็นพื้นที่ชนบทชายแดน เป็นชุมชนที่มีรายได้หลักมาจากภายนอกชุมชนคือ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจค้า แต่ทว่าภายในชุมชนเองก็ยังคงมีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบกล่าวคือ ภายในชุมชนจะมีการแลกเปลี่ยน/มีการแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความถนัดและความสามารถของกลุ่มเช่น กลุ่มคนจีนก็มักจะพ่อค้า เจ้าของร้านอาหาร โรงแรม เกสเฮาส์ และร้านค้าทั่วไป ในขณะที่กลุ่มอาข่าก็มักจะเป็นผู้ผลิตผลผลิตทางการเกษตรเพื่อขายให้กับพ่อค้า โรงแรม นักท่องเที่ยว ขายของที่ระลึกและเป็นแรงงานรับจ้างในไร่ชา, โรงแรม, เกสเฮาส์ ซึ่งงานเหล่านี้กลุ่มคนจีนจะไม่นิยมทำและค่าจ้างแรงงานอาข่าอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าคนจีน

3. ระบบการศึกษาของชุมชนตำบลแม่สองนอกประกอบด้วยโรงเรียนประถมศึกษา 6 โรงเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน, ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลแม่สองนอกจำนวน 10 แห่ง, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลแม่สองนอกจำนวน 6 แห่งและโรงเรียนสอนภาษาจีนกลางจำนวน 4 โรงเรียน โดยระบบการศึกษาของตำบลแม่สองนอกที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรในวัยเรียน กล่าวคือในตำบลมีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเพียงแห่งเดียวและด้วยข้อจำกัดในการเดินทางไปโรงเรียนของนักเรียนที่อาศัยอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนจึงทำให้นักเรียนบางกลุ่มไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษา

ได้ นอกจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ในชุมชนตำบลแม่ฮ่องนอก ยังมีการเรียนการสอนภาษาจีน โดยโรงเรียนสอนภาษาจีนกลางจะดำเนินการเรียนการสอนหลังจาก โรงเรียนของรัฐ ซึ่งผู้ปกครองในชุมชนต่างก็สนับสนุนส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนภาษาจีนกลาง เพิ่มเติมนอกเวลาเรียน โดยมองว่าเป็นการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการเรียนการสอนแบบจีน, การเรียนภาษาจีนเพิ่มเติมเป็นโอกาสสำคัญในการไปศึกษาต่อที่ได้หัววัน ตลอดจนโอกาสในการทำงานที่มากกว่า ปัจจุบันโรงเรียนสอนภาษาจีนไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติเท่านั้น แต่ผู้ปกครองกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็มักจะส่งลูกหลานของตนเข้าเรียนที่โรงเรียนสอนภาษาจีนกลาง โดยโรงเรียนสอนภาษาจีนกลางของตำบลแม่ฮ่องนอกจะเปิดสอนในระดับอนุบาล จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้นซึ่งจะไม่ควบคู่ไปกับระบบการศึกษาของรัฐที่เปิดสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงทำให้ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีก็มักจะส่งลูกหลานไปเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เชียงรายอย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะพยายามจัดระบบการศึกษาให้กับประชาชนในพื้นที่ แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุจะไม่สามารถพูด อ่านและเขียนภาษาไทยได้เลย ซึ่งนับได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการติดต่อสื่อสารและการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น

4. ประชากร โดยประชากรหลักในพื้นที่จะเป็นกลุ่มคนจีน แต่ปัจจุบันแนวโน้มกลุ่มประชากรในพื้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือ มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกลุ่มอาข่า ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองและการควบคุมจำนวนประชากรในพื้นที่ โดยการเพิ่มขึ้นของจำนวนอาข่า อาจจะเป็นผลมาจากความเชื่อและวิถีปฏิบัติของอาข่าที่เชื่อว่า จะต้องย้ายถิ่นฐานทุกๆ 2-3 ปี โดยจะไม่ย้ายถิ่นถอยหลังแต่จะเดินหน้าไปเรื่อยๆ อีกทั้งกลุ่มอาข่าเป็นกลุ่มที่มักจะย้ายถิ่นฐานตามญาติพี่น้องตลอดจนการขาดความรู้ในการคุมกำเนิดจึงทำให้ประชากรอาข่าในตำบลแม่ฮ่องนอกเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว สำหรับการกระจายตัวของกลุ่มประชากรตามกลุ่มชาติพันธุ์จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์จีนมักจะอาศัยอยู่หนาแน่นในหมู่บ้านสันติคีรีและจะมีการกระจายตัวอาศัยปะปนไปในแต่ละหมู่บ้าน ส่วนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆก็จะมีที่ตั้งถิ่นฐานกระจายออกไปรอบๆกลุ่มคนจีน เปรียบเสมือนว่าคนกลุ่มจีนอยู่ตรงกลางของชุมชนและถูกรายล้อมไปด้วยชาติพันธุ์อื่น นอกจากนั้นแล้ว ด้วยลักษณะเฉพาะของพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้แนวชายแดนซึ่งไม่มีเขตแนวกันที่ชัดเจนส่งผลให้มีการอพยพเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามาในพื้นที่ได้โดยง่าย ทำให้ยากแก่การควบคุมและมีประชากรแฝงอยู่เป็นจำนวนมาก

จากการสังเกตบริบทในพื้นที่ปรากฏว่า ในชุมชนจะมีแต่ผู้สูงอายุและเด็กอยู่ในพื้นที่เท่านั้น โดยประชาชนในวัยทำงานอายุระหว่าง 18-40 ปีจำนวนมากต่างก็เดินทางไปทำงานนอกพื้นที่และไปทำงานต่างประเทศเช่น ไต้หวัน จีน เกาหลีและตะวันออกกลาง โดยส่วนใหญ่จะไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมและส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ซึ่งได้ค่าตอบแทนที่สูงกว่าการทำงานในพื้นที่ ลักษณะเช่นนี้ในด้านหนึ่ง ทำให้ความเป็นอยู่/ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งแรงงานในพื้นที่กลับขาดแคลนและต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติ ซึ่งแน่นอนว่าในระยะยาวอาจจะมีผลเสียต่อชุมชนเป็นอย่างมาก

5. แม้ว่าพื้นที่ทางเศรษฐกิจของตำบลแม่สลองนอกจะมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะของที่อยู่อาศัย มีการสร้างตึก อาคารทันสมัยต่างๆมากมาย แต่ในอีกด้านหนึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของประชาชนในพื้นที่ยังมีความแนบแน่น มีความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นญาติเป็นพี่น้องกันเช่น งานศพ งานแต่งงานก็จะมีการช่วยเหลือกันอย่างจริงจังไม่แบ่งแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจ ศาสนา ชาติพันธุ์ ปัญหาต่างๆภายในชุมชนสามารถพูดคุยกันได้ ตกลงกันได้เช่น กรณีการเลี้ยงหมูซึ่งไม่สามารถกระทำได้ในเขตชุมชน แต่ก็ยังคงมีชาวบ้านบางคนที่ยังเลี้ยงอยู่ ถึงแม้จะสร้างความลำบากใจให้กับเพื่อนบ้าน แต่ก็ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยกันเองมากกว่า จึงทำให้ความขัดแย้งภายในชุมชนตำบลแม่สลองนอกไม่ค่อยปรากฏ

6. จากความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่แนบแน่น การมีความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรมร่วมกันของประชาชนในตำบลแม่สลองนอก อาจก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อชุมชนเช่น การมีทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรมร่วมกันทำให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือในกิจกรรมงานต่างๆ สามารถรวมตัวกันและเกิดขึ้นได้ง่าย แต่ความเชื่อ วัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างก็กลายเป็นอุปสรรคหรือเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาด้วยเช่นกัน เช่น ระบบอาวุโส ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ตระกูลแซ่ ความเป็นชาติพันธุ์อาจก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์หรือเกิดเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิดกันมากจนเกินไปจึงทำให้ประชาชนไม่ได้มีการตรวจสอบการทำงานของตัวแทนหรือแม้กระทั่งวัฒนธรรมของประชาชนที่เป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ไม่สามารถทำให้หมู่บ้านปลอดคอบายมุขได้เช่น การพนัน(ไพ่) ก็ไม่สามารถจับกุมให้หมดไปจากพื้นที่ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะมีการอะลุ่มอล่วยไม่จับกุมในกรณีนี้

4.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ. 2504-ปัจจุบัน

การนำเสนอข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลถึงลักษณะบริบท (Context) ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก (การเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในประเทศ) โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ช่วงเวลาคือ ช่วงตั้งแต่พ.ศ.2504-2526 และช่วงพ.ศ.2527-ปัจจุบัน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐต่อกลุ่มคน (อดีตทหารจีนคณะชาติ) ในพื้นที่และมีผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน อันมีนัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (ซึ่งจะกล่าวถึงในบทถัดไป)

4.2.1 ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนพ.ศ.2504-2526

โดยลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในห้วงเวลาพ.ศ.2504-2526 สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงก่อนพ.ศ.2513 และหลังพ.ศ.2513-พ.ศ.2526 ดังที่กล่าวมาในข้างต้นเกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของชุมชน ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่ก่อตั้งขึ้นจากผู้อพยพที่เรียกตนเองว่า กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ กองทัพที่ 5 ภายใต้การนำของนายพลต้วน ซี เหวิน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อพยพลี้ภัยจากปัญหาการเมืองภายในประเทศของตนและภายใต้การกดดันและการปราบปรามอย่างหนักจากทหารพม่าเข้าสู่ดินแดนรัฐไทยโดยมิได้รับอนุญาต ในลักษณะของกองกำลังต่างชาติดที่มีการติดอาวุธและเป็นกลุ่มที่ไม่ประสงค์จะอพยพกลับได้หวั่นและตั้งได้ถิ่นฐานอยู่ที่ชุมชนแห่งนี้แต่นั้นมา

โดยการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติในระยะแรกนั้นถือได้ว่าเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตยของประเทศไทย แต่ก็มิได้ถูกรัฐไทยปราบปรามหรือกดดันให้ออกจากพื้นที่แต่อย่างใด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศในช่วงสงครามเย็น ประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกของค่ายโลกเสรีและความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐไทยและสหรัฐฯทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐไทยในช่วงดังกล่าวมีผลผูกพันกับสหรัฐฯ โดยในปีพ.ศ.2505 รัฐไทยและสหรัฐฯ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกันที่กรุงวอชิงตันดีซีซึ่งมีสาระสำคัญว่า

“ถ้าไทยถูกคอมมิวนิสต์คุกคามเมื่อใด สหรัฐฯจะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ภายใต้สนธิสัญญาป้องกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสนธิสัญญาซีโต้ (South East Asia Treaty Organization: SEATO) ” (Anuson Chivanno, 1992: 155-156)

ซึ่งได้หวนก็เป็นพันธมิตรที่สหรัฐฯให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอดเพราะต่างก็มีศัตรูร่วมกันคือ อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ฉะนั้นในกรณีของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติจึงทำให้รัฐไทยไม่อาจปฏิเสธได้ ดังปรากฏหลักฐานการให้ความช่วยเหลือด้านการเงินและอาวุธยุทธโปกรณ์ต่างๆที่สหรัฐฯให้ความช่วยเหลืออดีตทหารจีนคณะชาติโดยผ่านรัฐไทยในช่วงที่อดีตทหารจีนคณะชาติอาศัยอยู่ในพม่าและอพยพเข้ามาในรัฐไทย (กาญจนะ ประกาศวุฒิสาร , 2547: 6) นั่นอาจจะเป็นเพราะว่าสหรัฐฯต้องการใช้ อดีตทหารจีนคณะชาติเป็นเครื่องมือหรือเป็นพื้นที่สงครามตัวแทน (Proxy War) ในการปะทะกันระหว่างอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และประชาธิปไตย สำหรับรัฐไทยเองก็มองเห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่รัฐจะได้จากการดำรงอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดน ในแง่ของการเป็นพื้นที่กันชนหรือรัฐกันชน (Buffer State) เพื่อป้องกันการแทรกซึมของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในพื้นที่ที่ห่างไกลและอำนาจรัฐไทยเข้าไปไม่ถึง

สำหรับสภาพของชุมชนในช่วงก่อนพ.ศ.2513 มีลักษณะเป็นเหมือนค่ายทหาร โดยทางเข้าสู่ชุมชนจะต้องผ่านประตู (China Gate) ที่ติดด้วยดาวแดงซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของก๊กมินตั๋งและจะพบประตูเช่นนี้ในทุกกองทัพอดีตทหารจีนคณะชาติ ภายในค่ายจะประกอบด้วยที่ตั้งกองบัญชาการ อาคารที่พัก โรงอาหาร ซึ่งกองบัญชาการกองทัพจะตั้งอยู่ตรงกลางของบริเวณค่ายทหารทั้งหมด และโดยรอบค่ายทหารยังมีบ้านพักของครอบครัวทหารที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายอยู่ตามเนินเขาและสองข้างถนนประมาณ 300 หลังคาเรือน โดยปลูกสร้างจากไม้ไผ่สับ หลังคามุงแฝก และในระหว่างการจัดตั้งกองบัญชาการกองทัพนายพลต้วน ซี เหวิน ผู้นำกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องการศึกษาหาความรู้และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีนของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาจีนขึ้นตรงข้ามกับกองบัญชาการกองทัพ โดยใช้งบประมาณส่วนตัวของนายพลต้วน ซี เหวินและมีการจำลองเอาระเบียบปฏิบัติหรือวินัยบางอย่างของทหารมาใช้ในโรงเรียนจึงทำให้โรงเรียนสอนภาษาจีนแห่งนี้เป็นโรงเรียนสอนภาษาจีนที่มีชื่อเสียงและมีระเบียบดีที่สุดแห่งหนึ่งของรัฐไทยในขณะนั้น และด้วยลักษณะของโรงเรียนสอนภาษาจีนที่เป็นโรงเรียนแบบกึ่งนอนหรือแบบประจำ ทำให้มีนักเรียนจากต่างถิ่นขึ้นไปร่วมเรียนด้วยจำนวนมากและสร้างรายได้ให้กับกองทัพจำนวนหนึ่งเช่น กลุ่มคนจีนที่แม่สายและลำปางเพราะการที่จะส่งบุตรหลานคนจีนโพ้นทะเลไปเรียนที่แผ่นดินใหญ่ในช่วงที่จีนแผ่นดินใหญ่ปิดประเทศหรือรุกรานไม้ไผ่คงจะปันไปไม่ได้

โดยการดำรงอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติภายหลังการอพยพกลับได้วันครั้งที่ 2 รัฐบาลได้หันได้ยุติความช่วยเหลือทางการเงินให้กับกองทัพที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในรัฐไทยทำให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเหล่านี้ตกอยู่ในฐานะที่ลำบาก และด้วยการเป็นทหารโดยอาชีพของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ตลอดจนข้อจำกัดทางด้านภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่แห้งแล้งและยากต่อการเพาะปลูก ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดของกองทัพจึงปรากฏว่ามีการหารายได้เพื่อมาเลี้ยงดูกองทัพ โดยกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการลำเลียงและการขนฝิ่นเป็นกองคาราวานจากบริเวณรัฐฉานในพม่าเข้าสู่รัฐไทยและลาว ดังคำให้สัมภาษณ์ของนายพลด้วน ซี เหวิน จากการให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่า

“ในสภาพบนคูดังที่พวกเขาอาศัยอยู่นั้นไม่สามารถประกอบอาชีพอย่างอื่นได้เพราะพื้นที่ไม่อำนวย ดังนั้นการเข้าไปเกี่ยวข้องกับฝิ่นจึงถือเป็นเรื่องของความจำเป็นเพื่อการเลี้ยงชีพหรือเป็นเรื่องปากท้องของกองทัพ” (McCoy, Alfred W, 1989: 31)

ทั้งนี้ด้วยศักยภาพทางอาวุธยุทโธปกรณ์และความชำนาญทางด้านภูมิศาสตร์ จึงทำให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติสามารถหารายได้มาเพื่อใช้ในการเลี้ยงดูกองทัพได้ไม่ยากนัก ซึ่งผลจากการเข้าไปมีอิทธิพลในการค้าฝิ่นและรับจ้างลำเลียงฝิ่นได้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างขุนสำ (จาง ซี ฟู่) กับกองทัพที่ 3 และกองทัพที่ 5 กระทั่งเกิดการปะทะกันที่บ้านกว๊าน สามเหลี่ยมทองคำขึ้นในพ.ศ.2510 (หรือที่รู้จักกันในนามของสงครามฝิ่น สามเหลี่ยมทองคำ)

โดยรวมกล่าวได้ว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติในช่วงแรก (ก่อนพ.ศ.2513) มีลักษณะเป็นชุมชนที่ไร้อำนาจรัฐหรือเป็นชุมชนที่มีการทับซ้อนกันของอำนาจรัฐ จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้ดำรงอยู่อย่างอิสระ ปราศจากการควบคุมหรือการเข้าไปจัดการในพื้นที่ดังกล่าวของอำนาจรัฐ ทั้งในด้านการปกครองโดยนายทหารระดับสูงคือผู้มีอำนาจสูงสุดในชุมชนและกองทัพจะเป็นผู้ดูแลให้ความช่วยเหลือกับเหล่าบรรดาทหารและครอบครัวของทหาร ในด้านการศึกษาจะมีการจัดระบบการศึกษาตามแบบดั้งเดิมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ และสำหรับในด้านของสังคมและวัฒนธรรมในห้วงเวลาแรกยังนับได้ว่าเป็นการติดต่อกับกลุ่มคนพื้นเมืองน้อยมาก อีกทั้งการนิยมน้อยอย่างสันโดษและความห่างไกลของพื้นที่ทำให้วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมยังคงเข้มข้นมากกว่าการยอมรับหรือปรับเปลี่ยนตามรัฐที่ตนอพยพเข้ามาอาศัย นอกจากนั้นความไม่ชัดเจนในเรื่องของพรมแดนระหว่างรัฐชาติจึงทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถเดินทางเข้าออกข้ามพรมแดนของรัฐได้ง่ายมากขึ้นและอีกด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ที่ไม่มีทางเลือกทำให้การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการลำเลียงยาเสพติดเป็นไปได้หลีกเลี่ยงไม่ได้

จนเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงที่บ้านกว๊าน สามเหลี่ยมทองคำ พ.ศ.2510 โดยเหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้รัฐไทยเริ่มใช้มาตรการที่เข้มงวดกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยเจ้าหน้าที่รัฐได้ดำเนินการชี้แจงกับผู้แทนกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติให้ทราบถึงนโยบายของรัฐไทยคือ หากกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติต้องการที่จะอาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐไทย กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐไทย ต้องเชื่อฟังเจ้าหน้าที่และไม่ทำการค้าฝิ่นและรับจ้างขนส่งของผิดกฎหมาย โดยผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติกองทัพที่ 3 และกองทัพที่ 5 (นายพลด้วน ชี เหวินและนายพลหลี เหวิน ฝาน) ก็ได้ให้คำมั่นสัญญาแบบลูกผู้ชายว่า

“จะเลิกค้าขายของผิดกฎหมายดังที่เคยทำมา โดยตนเอง กองทหารและครอบครัวของทหารต้องการที่จะอาศัยอยู่ในประเทศไทยในฐานะผู้ลี้ภัย และในอนาคตหากจะมีการแปรสภาพเป็นคนต่างด้าวหรืออย่างใดก็ตามแล้วแต่รัฐไทยจะกำหนด และจะปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมายของรัฐไทยทุกประการและจะมอบอาวุธยุทธภัณฑ์ทั้งหมดให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนอาวุธที่จะใช้ในการในการป้องกันตนเองนั้นขึ้นอยู่กับทางราชการจะเห็นสมควร นอกจากนั้นแล้วผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติยังได้ขอให้รัฐไทยจัดสรรที่ดินไว้สำหรับพักอาศัยและประกอบอาชีพให้ โดยจะเลือกประกอบอาชีพที่ไม่สร้างผลกระทบให้กับอาชีพของคนพื้นเมือง และประการสุดท้ายที่สำคัญคือ ผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติได้กล่าวว่า ถ้าหากรัฐไทยจะใช้พวกเขาให้เป็นประโยชน์ ในการป้องกันการแทรกซึมของจีนคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ที่กำลังของรัฐไทยยังเข้าไปไม่ถึง พวกเขาก็พร้อมที่จะรับใช้รัฐไทยด้วยความเต็มใจ” (หน่วยเฉพาะกิจ 327 กองทัพภาคที่ 3, 21: 2530)

และจากปัญหาดำรงอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติทำให้รัฐไทยเริ่มดำเนินการเจรจาเพื่อหาทางแก้ไขจนกระทั่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2513 เรื่องการแก้ไขปัญหาผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยมอบหมายให้กองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้าเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในช่วงแรก ตามความเห็นชอบจากข้อเสนอของสภาความมั่นคงแห่งชาติให้ดำเนินการต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้คือ

1. อนุญาตให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติสามารถอาศัยอยู่ในรัฐไทยได้ในฐานะผู้อพยพในเขตพื้นที่ที่เคยอาศัยอยู่ในขณะนั้น
2. ในการเข้าไปอยู่และทำกินในพื้นที่ทางราชการ กำหนดให้มีการสำรวจ ทำบัญชีคนและอาวุธ และรวบรวมอาวุธไว้ในความควบคุม จัดทำบัตรประจำตัว กำหนดพื้นที่ที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินให้ชัดเจน และดำเนินการปลดอาวุธและโยกย้ายทหารและครอบครัวบางส่วนเข้าไปในพื้นที่บริเวณคอยหลวง คอยผาหม่น

3. ให้มีการจัดตั้งหมู่บ้านและเข้าไปปรับปรุงหมู่บ้านของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติแปรสภาพจากหมู่บ้านทหารหรือค่ายทหารมาเป็นหมู่บ้านราษฎรธรรมดา ตลอดจนการเริ่มต้นพัฒนาอาชีพและการปกครองเพื่อเตรียมมอบโอนความรับผิดชอบให้กระทรวงมหาดไทยต่อไป

และภายหลังจากที่ บก.ทหารสูงสุดส่วนหน้าได้ดำเนินการปลดอาวุธกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ และนำผู้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการแก้ไขปัญหาอดีตทหารจีนคณะชาติเรียบร้อยแล้ว การเมืองภายในประเทศได้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือเมื่อ พ.ศ.2514 รัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำการปฏิวัติ ยุบสภาผู้แทนราษฎรและจัดตั้งคณะรัฐบาลปฏิวัติ โดยมีฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติหรือชื่อย่อ ฝรมช. ซึ่งทำหน้าที่บริหารราชการเช่นเดียวกับรัฐมนตรี ทำให้นโยบายในการดำเนินการต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเป็นไปตามคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฝรมช. (เฉพาะ) ที่ 5/2515 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 เรื่องการกำหนดที่อยู่ การพัฒนาอาชีพ ทหารจีนคณะชาติและครอบครัวผู้อพยพ และการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านผู้อพยพจากการคุกคามของคอมมิวนิสต์ซึ่งมีสาระสำคัญว่า บก.ทหารสูงสุดส่วนหน้าและกรป.กลาง (กองอำนวยการกลาง รักษาความมั่นคงปลอดภัยแห่งชาติ) มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันในการจัดตั้งหมู่บ้าน จัดระเบียบการปกครองและเริ่มพัฒนาผู้อพยพเพื่อมอบโอนความรับผิดชอบให้กับกระทรวงมหาดไทยต่อไป โดยมีผู้อำนวยการควบคุมและพัฒนาอาชีพผู้อพยพ (ผอ.บก.04) เป็นผู้รับผิดชอบจากบก.ทหารสูงสุดส่วนหน้า และกรป.กลาง ซึ่งมีการจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมและพัฒนาอาชีพผู้อพยพขึ้นและต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น กองอำนวยการพัฒนาสังคมและอาชีพผู้อพยพ

โดยการดำเนินงานของบก.ทหารสูงสุดและกรป.กลางตามนโยบายของฝ่ายความมั่นคงแห่งชาติ (ฝรมช.) ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะส่วนที่มีความเกี่ยวข้องหรือส่งผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลแม่สลองนอกเท่านั้นกล่าวคือ

ด้านการจัดระเบียบการปกครองและการควบคุมการปฏิบัติของผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายจึงได้มีการจัดกำลังชุดเจ้าหน้าที่หรือตชด.ชุดละประมาณ 6 นายเป็นอย่างน้อยซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าชุด, รองหัวหน้าชุด, นายสิบยุทธการและการข่าว, นายสิบกำลังพล, นายสิบพยาบาลและพนักงานวิทยุ โดยมีหัวหน้าชุดเป็นนายทหารหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ประจำอยู่ทุกหมู่บ้าน นอกจากนั้นแล้วภายในหมู่บ้านอดีตทหารจีนคณะชาติจะมีการควบคุมอย่างเข้มงวดเกี่ยวกับการเดินทางเข้าออกในพื้นที่คือ ผู้อพยพหรืออดีตทหารจีนคณะชาติทุกคนจะต้องมีบัตรประจำตัวผู้อพยพทุกคนซึ่งบัตรจะระบุภาพถ่าย ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ที่อยู่ ถิ่นฐานและลักษณะบุคลิก รูปร่าง เป็นต้น โดยเมื่อผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติต้องการออกนอกพื้นที่ที่กำหนดให้อยู่อาศัยเพื่อเดินทางไปเยี่ยมญาติหรือทำกิจธุระนอกพื้นที่ จำเป็นต้องรายงานเพื่อขออนุญาตต่อหัวหน้าชุดปฏิบัติการในพื้นที่และถ้าหากเห็นควรอนุมัติก็จะวิทยุรายงานผู้บังคับบัญชาเป็นรายกรณีไป เพราะหัวหน้าชุด

ปฏิบัติการเองก็ไม่มีสิทธิในการอนุญาตให้ผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติออกนอกพื้นที่ เว้นแต่กรณีฉุกเฉินเช่น ป่วยหนัก แต่ก็ต้องรายงานและดำเนินการออกหนังสือเดินทางเฉพาะเที่ยวไป และส่วนที่เกี่ยวกับผู้ที่ขออนุญาตออกนอกพื้นที่จะต้องนำหนังสือเดินทางไปรายงานที่กองบัญชาการควบคุมในตัวเมืองเชียงใหม่เพื่อขอรับหนังสือเดินทางฉบับใหม่ อีกทั้งผู้ที่ขออนุญาตออกนอกพื้นที่จำเป็นต้องพกหนังสือเดินทางและบัตรประจำตัวตลอดเวลาและพร้อมให้เจ้าหน้าที่ราชการตรวจสอบได้ทุกเวลา

สำหรับการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ตามคำสั่ง ปรมช. (เฉพาะ) ที่ 5/2515 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 ได้กำหนดให้มีการพัฒนาอาชีพแก่ผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติเพื่อผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติจะได้มีอาชีพสุจริตสามารถเลี้ยงดูตนเองและไม่ต้องหารายได้จากการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมายแต่ก็ได้ให้ไปแย่งอาชีพของชาวพื้นเมือง ซึ่งคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดให้มีโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติจำนวนทั้งหมด 6 โครงการได้แก่

1. โครงการอุตสาหกรรมใบชา
2. โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ผัก
3. โครงการปลูกไม้ผลบนที่สูง
4. โครงการชุดแร้งขนาดย่อมเป็นรายบุคคล
5. โครงการเลี้ยงสัตว์
6. โครงการอุตสาหกรรมในครอบครัว

โดยต่อมาในปีพ.ศ.2516 โครงการชุดแร้งขนาดย่อมเป็นรายบุคคลได้ยุติลงเนื่องจากมีปัญหาการทับซ้อนของพื้นที่ที่ได้มีการขออนุญาตไว้ก่อนแล้ว และในปีพ.ศ.2518 บก.04 ก็ได้ขออนุมัติโครงการเพิ่มอีก 3 โครงการคือ โครงการการศึกษา โครงการการปลูกป่าเพื่อรักษาต้นน้ำลำธารและโครงการวางแผนครอบครัว ซึ่งงบประมาณสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆทางทหารได้ให้ความช่วยเหลือในช่วงต้นกระทั่งปลายปีพ.ศ.2529 ทางทหารได้ยุติการให้ความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณในการพัฒนาและมอบโอนหน้าที่ให้กับกระทรวงมหาดไทย นอกจากความช่วยเหลือในการพัฒนาจากหน่วยงานของรัฐไทยแล้วยังมีความช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน การศึกษา การสาธารณสุขและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆจากสมาคมบรรเทาทุกข์ของไต้หวัน (Free China Relief Association) และสมาคมช่วยเหลือผู้ลี้ภัยชาวจีนโพ้นทะเล (ไต้หวัน)

โครงการอุตสาหกรรมใบชาถือได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาอาชีพให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติโดยเฉพาะกลุ่มผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติที่ชุมชนตำบลแม่สลองนอก อุตสาหกรรมใบชาเริ่มดำเนินการส่งเสริมให้มีการเพาะปลูกมาตั้งแต่พ.ศ.2516 โดยได้รับความช่วยเหลือด้านเมล็ดพันธุ์ชาชั้นดีคือพันธุ์ชาอัสสัมจากไต้หวัน ส่วนในด้านงบประมาณได้รับความช่วยเหลือจาก กรป.กลาง ตลอดจนการให้ความรู้ในการเพาะปลูกจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมการเกษตรภาคเหนือ เจ้าหน้าที่โครงการหลวงและเจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัด ซึ่งผลจากการส่งเสริมอาชีพของรัฐต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติทำให้ประชาชนในชุมชนตำบลแม่สลองนอกเปลี่ยนอาชีพจากการเป็นทหารรับจ้างสู่การปลูกใบชาเป็นอาชีพเพราะชาเป็นพืชยืนต้นที่มีอายุยืนและสามารถให้ผลผลิตได้ตลอดทั้งปีและยังเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยในปีพ.ศ.2528 สามารถผลิตใบชาสดได้ 25-26 ตันต่อปี สร้างรายได้เฉลี่ยให้แก่ครอบครัวปีละ 12,000-14,000 บาท และยังมีพื้นที่ปลูกชาหรือแปลงส่วนกลาง (แปลงสหกรณ์) อีกประมาณ 900 ไร่ โดยมีต้นชารวมในขณะนั้นทั้งหมดประมาณ 3 ล้านต้น ซึ่งผลในด้านหนึ่งจากการปลูกชาทำให้ชาวบ้านมีอาชีพที่สุจริต รักถิ่นที่อยู่ของตน ไม่อพยพย้ายถิ่นและอนุรักษ์ป่าไม้ของชุมชน

อย่างไรก็ตามเพื่อให้โครงการพัฒนาอาชีพประสบความสำเร็จ รัฐไทยจำเป็นต้องกำหนดพื้นที่ทำกินให้กับกลุ่มผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติอันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะกำหนดความสำเร็จของโครงการ โดยฝ่ายทหารได้ดำเนินการขอเช่าที่ดินจากกรมป่าไม้เพื่อนำมาจัดสรรที่ดินทำกินให้กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติชั่วคราว โดยเฉลี่ยครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ ซึ่งจะมีการออกหนังสืออนุญาตเช่นเดียวกับราษฎรไทยที่ได้รับสิทธิจากการเข้าทำกินในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (สทก.1) เพื่อให้กลุ่มผู้อพยพมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต และพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถที่จะซื้อขายเปลี่ยนมือกันได้เว้นแต่การสืบทอดทางมรดกเท่านั้น

นอกจากหน้าที่ในด้านการจัดระเบียบการปกครอง ควบคุมการปฏิบัติและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติแล้ว บก.กองบัญชาการทหารสูงสุดและกรป.กลางยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนในระยะแรกหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นยุคแห่งการพัฒนาแม่สลอง โดยตั้งแต่ปีพ.ศ.2516 ได้แต่งตั้งให้ พ.ท.ชวาล กาญจนกุล เป็นผู้รับผิดชอบโครงการวางรากฐานการพัฒนาที่สำคัญๆ เช่น การสร้างถนน, วางท่อน้ำ, อาคาร, อ่างเก็บน้ำและสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

โดยภายหลังจากที่รัฐไทยได้กำหนดพื้นที่ที่อยู่อาศัยและจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาอาชีพ การรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านผู้อพยพจากการคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ตามคำสั่ง ฝรมช. (เฉพาะ) ที่ 5/2515 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 แล้ว คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบกับข้อเสนอของกองบัญชาการทหารสูงสุดและกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนที่เสนอผ่านสภาความมั่นคงแห่งชาติ ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กซึ่งเป็นลูกหลานของอดีตทหารจีนคณะชาติเพราะได้อพยพเข้าสู่รัฐไทยมาเป็น

เวลาหนึ่งแล้วแต่ยังมีได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งใดเลยจึงเห็นสมควรดำเนินการให้คนเหล่านี้มีโอกาสทางการศึกษาและเป็นพลเมืองต่อไป โดยคณะรัฐมนตรีได้ลงความเห็นชอบในเรื่องการศึกษาเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ.2517 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. สมควรอนุโลมให้เด็กซึ่งเป็นบุตรหลานของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติโดยแปรสภาพมาจากกองทหารจีนคณะชาติตกค้างกองทัพที่ 3 และกองทัพที่ 5 เข้ารับการศึกษาล่าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลและเอกชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตหรือท้องถิ่นที่ราชการได้กำหนดให้เป็นที่อยู่ของกลุ่มคนเหล่านี้ โดยโรงเรียนเหล่านั้นมีที่นั่งเรียนเพียงพอที่จะรองรับได้และเนื่องจากในขณะนั้นบรรดากลุ่มผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติยังไม่มีสัญชาติไทย ตามประกาศของคณะปฏิวัติลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 จึงเห็นเป็นการสมควรที่จะให้ผู้อำนวยความสะดวกและพัฒนาอาชีพผู้อพยพ ตามคำสั่ง ปรมาข. (เฉพาะ) ที่ 5/2515 ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2515 เป็นผู้ออกหนังสือรับรองเพื่อแสดงต่อโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาตามระเบียบการขอเข้ารับการศึกษานั้นไปก่อน เมื่อกระทรวงมหาดไทยเข้ารับภาระหน้าที่ในการควบคุมดำเนินการต่อผู้อพยพเหล่านี้ และหลังจากการตั้งหมู่บ้านผู้อพยพได้บรรลุตามแผนที่วางไว้ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยที่จะเป็นผู้กำหนดระเบียบและออกหนังสือหลักฐานต่างๆเพื่อการนี้ให้ถูกต้องต่อไป

2. ให้กองบัญชาการทหารสูงสุด ทำการสำรวจจำนวนที่แน่นอนของเด็กซึ่งเป็นบุตรของอดีตทหารจีนคณะชาติว่าในวัยที่เล่าเรียนมีจำนวนเท่าใดเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาและประสานงานร่วมกับส่วนราชการอื่นที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องโรงเรียน ครู ชั้นเรียนและงบประมาณว่ามีเพียงพอประการใด และโดยที่ส่วนราชการบางแห่งเช่น ดำรงพระเวณชยแดนได้จัดตั้งโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารเพื่ออบรมบุตรหลานอดีตทหารจีนคณะชาติไว้บ้างแล้ว ก็ให้ส่วนราชการดังกล่าวดำเนินการเพื่อการนี้ต่อไปก่อนอีกเพื่อแก้ปัญหาความขาดแคลนสถานที่เล่าเรียน แต่ในระยะต่อไปเห็นเป็นการสมควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้ารับมอบดำเนินงานต่อไป

3. ให้กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและกองบัญชาการทหารสูงสุด ดำเนินการให้โรงเรียนสอนภาษาจีนที่พวกทหารจีนคณะชาติตกค้างก่อตั้งขึ้นมาเองเช่นที่ คอยแม่สลอง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ที่บ้านถ้ำจ๊อบ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทำการจดทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่ถูกต้องและอยู่ในควบคุมตามข้อบังคับของพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์พ.ศ.2497 ต่อไปโดยเร็วที่สุด เพื่อมิให้โรงเรียนเหล่านี้ดำเนินการแบบโรงเรียนเถื่อน ทั้งนี้ก็มิให้มีการเพิ่มจำนวนโรงเรียนขึ้นอีกจากที่เคยมีอยู่เดิมอีกด้วย

ต่อมาสภาความมั่นคงแห่งชาติได้พิจารณาปัญหาอดีตทหารจีนคณะชาติตกค้างทางภาคเหนือ ซึ่งคณะกรรมการประสานงานของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้เสนอพิจารณาและมีมติเป็นนโยบายเมื่อวันที่ 17 ต.ค. พ.ศ.2518 สำหรับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปรากฏดังนี้

4. การศึกษาของเด็กในหมู่บ้านผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติ ยังมีลักษณะเป็นโรงเรียนราษฎร์สอนภาษาจีนและอยู่นอกการควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ กองบัญชาการทหารสูงสุดและกระทรวงศึกษาธิการยังไม่สามารถจะแปรสภาพ (ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการและแปรสภาพไปเรียบร้อยแล้วแต่ยังอยู่ในขณะดำเนินการให้บรรลุป่าประสงค์) โรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนที่ถูกต้องตามกฎหมายได้เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการขอจัดตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาครูไทยไม่ค่อยอยากไปสอนจึงควรให้กระทรวงมหาดไทยกระทรวงศึกษาธิการ ตำรวจตระเวนชายแดนและกองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้าร่วมกันเร่งรัดในการดำเนินการแก้ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบปฏิบัติดังกล่าวรวมทั้งในการส่งครูไทยเข้าไปสอนในโรงเรียนเหล่านี้ด้วย

5. เพื่อสนองนโยบายตามที่กล่าวมาข้างต้นกองบัญชาการทหารสูงสุดได้กำหนดนโยบายและเป้าหมายเกี่ยวกับโรงเรียนในหมู่บ้านของอดีตทหารจีนคณะชาติผู้อพยพไว้ดังนี้

5.1 การดำเนินการของโรงเรียน การจัดการศึกษาให้กระทำเพื่อมุ่งผลในด้านการให้การศึกษาก่อนบุตรหลานของอดีตทหารจีนคณะชาติผู้อพยพแต่เพียงอย่างเดียว มิได้มุ่งหวังผลอื่น ๆ ซึ่งแอบแฝงมาในรูปของการให้การศึกษานี้ความมุ่งหมายเพื่อให้สามารถ พูด อ่าน เขียนภาษาไทยกับมีความรู้อื่นอันจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการให้ได้สัญชาติไทยต่อไป

5.2 เพื่อให้มีการลดหย่อนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนของผู้อพยพลดตามลำดับจนหมดสิ้นไป

5.3 วิธีการดำเนินการของโรงเรียนและการจัดการศึกษาให้ยึดถือระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและข้อกำหนดอื่นๆของทางราชการทุกประการและเพิ่มเติมในเรื่องการฝึกฝนอาชีพเพื่อให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ในเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป

5.4 เป้าหมายเกี่ยวกับโรงเรียนผู้อพยพคือเพื่อให้โรงเรียนในพื้นที่การควบคุมทุกแห่งได้เป็นโรงเรียนราษฎร์ที่อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ

จากมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการศึกษาของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ ในทางปฏิบัติได้นำไปสู่การดำเนินการปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนของชุมชนอดีตทหารจีนคณะชาติ ซึ่งโรงเรียนสอนภาษาจีนบนดอยแม่สลองเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่ถูกปิดในปีพ.ศ.2517 และกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ทำการเปิดโรงเรียนสันติคีรีที่สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่พ.ศ.2518 เป็นต้นมาสำหรับการดำเนินการในการปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนเป็นไปอย่างประนีประนอม ไม่มีการใช้กำลังใน

การปราบปรามเพื่อลดการต่อต้านจากอดีตทหารจีนคณะชาติ จึงมีการปิดโรงเรียน-พหุหนึ่งสื่อตั้งโรงเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอนต่างๆเพื่อให้ทราบว่าการปราบปราม อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการดำเนินการในการปราบปรามจะมีได้ใช้ความรุนแรงมากนัก แต่ก็สร้างความสะเทือนใจให้กับครูนักเรียนและประชาชนในพื้นที่ที่มีน้อยเช่นกัน แต่ก็ไม่ได้มีการตอบโต้ต่อการกระทำของรัฐบาลไทยแต่อย่างใด

ถึงแม้ว่าจะมีนโยบายในการปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนแต่ก็เป็นการปิดแต่ในนามเท่านั้นและมีการมอบโรงเรียนสอนภาษาจีนให้กับทางการเพื่อเปิดเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่ถูกต้องตามกฎหมายและโรงเรียนสอนภาษาจีนก็ได้มีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐและนโยบายของชุมชนที่ต้องการให้มีการสอนภาษาจีนให้กับลูกหลานชาวจีนต่อไปกล่าวคือ

“เป็นการเรียนการสอนนอกเวลาราชการ ในช่วงตอนเช้าและตอนเย็นคือช่วงเวลาตีห้าถึงแปดโมงเช้าและตอนเย็นหลังสี่โมงถึงกลางคืน เป็นการเรียนการสอนที่ครูจะไปสอนตามบ้านและมีการเรียนเป็นกลุ่มๆกลุ่มละประมาณ 3-5 คน ท่ามกลางการควบคุมจากทหารที่เข้าดูแลภายในหมู่บ้านแต่บางครั้งทหารเหล่านี้ก็ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น” (นางวิลาวัลย์ กลิ่นจันทร์, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม พ.ศ.2553)

ทั้งนี้สำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐบาลไทยเกี่ยวกับการศึกษาของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติภายหลังปีพ.ศ.2517 สามารถวิเคราะห์ได้ว่า เหตุใดรัฐบาลไทยจึงดำเนินนโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติโดยผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า ระบบการศึกษาของรัฐ

1. รัฐบาลไทยมองว่าอัตลักษณ์ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติบางอย่างเช่น การใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารในชุมชนและในโรงเรียนสอนภาษาจีน เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้อดีตทหารจีนคณะชาติมีลักษณะวัฒนธรรมที่แปลกแยกออกจากสังคมส่วนใหญ่และรัฐจำเป็นต้องเข้าไปทำหน้าที่ในการยกระดับวัฒนธรรมของอดีตทหารจีนคณะชาติ ด้วยระบบการศึกษา กล่าวคือ อดีตทหารจีนคณะชาติมีการแสดงออกทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ นิศัยการบริโภค บ้านเรือน เครื่องแต่งกายและภาษา นอกจากนั้นแล้ว ชุมชนอดีตทหารจีนคณะชาติยังมีเครื่องมือที่เป็นกลไกสำคัญในการธำรงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์คือ บทบาทของโรงเรียนสอนภาษาจีนซึ่งกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเชื่อว่า โรงเรียนสอนภาษาจีน มีความสำคัญต่อลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ ในการแสวงหาความรู้และดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมตามแบบอย่างวัฒนธรรมจีน ประกอบกับการแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวในดินแดนสนธิสัญญาและลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมทำให้กลุ่มผู้อพยพและลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติไม่ได้ให้ความสำคัญในการปรับตัวและยอมรับใน

ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของประเทศที่ตนเองเข้ามาอาศัย ทำให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติไม่สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยได้ กลายเป็นอุปสรรคสำคัญในการติดต่อสื่อสารกับรัฐ ศูนย์กลางและชุมชนชาวพื้นเมืองที่อยู่รอบข้างและทำให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติไม่มีความรู้สึกว่าเป็นคนไทย ไม่มีอัตลักษณ์ วัฒนธรรมแบบไทย

2. ในขณะเดียวกันรัฐไทยก็มีความกังวลว่า โรงเรียนสอนภาษาจีนของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติจะกลายเป็นเครื่องมือของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ในการเผยแพร่แนวคิด แม้ว่ารัฐไทยจะรับรู้ดีว่าอดีตทหารจีนคณะชาติได้ร่วมมือกับรัฐไทยในการป้องกันและปราบปรามการแทรกซึมของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ก็ตาม ดังนั้นเพื่อไม่ให้อัตลักษณ์ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยเฉพาะอัตลักษณ์ทางด้านภาษากลายเป็นเครื่องมือของทั้งจีนคอมมิวนิสต์และจีนคณะชาติเพื่อบ่อนทำลายรัฐไทย ในทัศนะของรัฐไทยแล้ว โรงเรียนสอนภาษาจีนจึงเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายและจำเป็นที่จะต้องหยุดการเรียนการสอนดังกล่าว ประกอบกับสหรัฐอเมริกาได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณประชาชนจีนจึงทำให้ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ผ่อนคลายลง และรัฐไทยในสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณประชาชนจีนตามสหรัฐฯ จากสถานการณ์การเมืองโลกที่เปลี่ยนไปทำให้อดีตทหารจีนคณะชาติหมดความจำเป็นต่อสหรัฐฯ ในการต่อต้านกองกำลังทหารจีนคอมมิวนิสต์ จึงนำไปสู่การลดการสนับสนุนและการช่วยเหลือทางการเงินให้แก่อดีตทหารจีนคณะชาติ (กฤษณา เจริญวงศ์, 2545: 8) ซึ่งมีผลทำให้รัฐไทยสามารถกำหนดและดำเนินนโยบายต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติได้อย่างอิสระปราศจากการครอบงำหรือความเกรงใจต่อสหรัฐฯ อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศ โดยรัฐไทยได้ประกาศคำสั่งให้อภัยโทษแก่ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ตามมาตรา 66/23 ทำให้ความเข้มงวดของรัฐไทยต่อภัยคอมมิวนิสต์ลดลงและส่งผลให้ความจำเป็นในการพึ่งพากลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติของรัฐลดลงตามไปด้วย กระทั่งนำไปสู่การดำเนินนโยบายผสมกลืนทางด้านวัฒนธรรม (Assimilation) ของรัฐ

สำหรับในด้านของการแปลงสัญชาติตลอดจนการให้สถานะคนต่างด้าวกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาตินับได้ว่าสัญชาติเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชีพหรือการทำกิจกรรมต่างๆ รัฐได้ดำเนินการให้สัญชาติกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้กับรัฐในการร่วมรบต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ 2 ครั้งคือ การร่วมรบที่คอยยาว คอยผาหม่นและคอยหลวง จังหวัดเชียงรายในช่วงพ.ศ. 2517 เนื่องจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้คุกคามอย่างหนัก (ภายหลังจากที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายเสียชีวิต) และการร่วมรบครั้งที่ 2 ในพ.ศ.2524 ที่เขาค้อและเขาย่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติได้เสนอคณะรัฐมนตรีและลงความเห็นชอบเกี่ยวกับการดำเนินการแปลงสัญชาติอดีตทหารจีนคณะชาติ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ.2521 โดยมอบหมายให้กองบัญชาการทหารสูงสุดเป็นผู้ดำเนินการ

แปลงสัญชาติ ก่อนมอบ โอนงานด้านการแปลงสัญชาติให้กับกระทรวงมหาดไทยในปีพ.ศ.2527 ตามมติของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ.2521

การดำเนินการแปลงสัญชาติไทยให้กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาตินอกจากจะพิจารณาให้สัญชาติกับผู้ที่เกี่ยวข้องและครอบครัวอดีตทหารจีนคณะชาติแล้วยังมีการให้สัญชาติแก่ผู้ที่อาศัยและประกอบอาชีพที่อยู่ในความควบคุมของกองบัญชาการทหารสูงสุดให้เป็นบุคคลถือหนังสือสำคัญที่มีถิ่นที่อยู่หรือใบสำคัญต่างด้าว และถ้าอยู่ครบ 5 ปีและมีความประพฤติดีก็จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและให้สัญชาติไทยเป็นรายบุคคลต่อไป ในส่วนของการดำเนินการพิจารณาให้สัญชาตินั้นก็จะมีการทำตามขั้นตอนโดยอาศัยพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ.2508 โดยหลังจากที่พิจารณาตรวจสอบบุคคลเหล่านี้ว่าได้มีประวัติตามที่ บก.04 ได้จัดทำไว้ก็จะดำเนินการพิจารณาในชั้นของคณะกรรมการและเมื่อได้รับความเห็นชอบก็จะเสนอไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อตรวจสอบและนำเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรี และเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็จะพิจารณาอนุมัติและดำเนินการตามขั้นตอนการแปลงสัญชาติ และบุคคลดังกล่าวจะได้รับสัญชาติก็ต่อเมื่อมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้การดำเนินการแปลงสัญชาติในช่วงแรกนี้เป็นการดำเนินการพิเศษคือ ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวคนละ 50,000 บาท และมีการอำนวยความสะดวกในการแปลงสัญชาติโดยมีเจ้าหน้าที่ไปให้บริการถึงหมู่บ้าน อีกทั้งยังได้อนุมัติให้การแปลงสัญชาติเป็นบุคคลเข้าเมืองนอกใด้ด้าว (ปกติแล้วกฎหมายจะกำหนดให้ออกใบประจำตัวแก่คนไร้สัญชาติ (คนต่างด้าว)) ได้เพียงปีละ 50 คน โดยกรณีการแปลงสัญชาติแบบพิเศษนี้ได้นำดำเนินการสำเร็จและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นรุ่นๆจำนวน 4 รุ่น รวม 5,179 คนและรุ่นที่ 5 ได้รับสถานะเป็นคนต่างด้าวอีก 8,549 คน (หน่วยเฉพาะกิจ 327 กองทัพภาคที่ 3 , 2530: 112)

จากเท่าที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนตำบลแม่สลองนอกในช่วงพ.ศ.2504-2526 ได้ว่า การอพยพเข้ามาของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเป็นการอพยพข้ามพรมแดนของชาติที่แตกต่างจากประชากรหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆตามแนวชายแดน เนื่องด้วยเงื่อนไขในการอพยพเข้ามาต่างกันกล่าวคือ ปัจจัยการเมืองภายนอกประเทศหรือสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในช่วงเวลาสงครามเย็นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐไทยต้องยอมรับการอพยพเข้ามาและตั้งถิ่นฐานของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯในช่วงแรก อีกทั้งเพื่อเป็นการสกัดกั้นการแผ่ขยายของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ตามแนวพื้นที่ชายแดนที่อำนาจรัฐเข้าไปไม่ถึง จึงนับได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างรัฐไทยกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยรัฐไทยใช้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเป็นตัวแทนของอำนาจรัฐหรือเป็นพื้นที่รัฐกันชน (Buffer State) ในการสกัดกั้นและการปราบปรามกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์

ทั้งนี้จากการที่รัฐไทยยอมรับให้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติสามารถดำรงอยู่ในประเทศใน
ระยะแรกคือก่อนพ.ศ.2513 ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่รัฐไทยมิได้ดำเนินการหรือเข้าไปจัดการเปลี่ยนแปลง
หรือควบคุมพื้นที่ดังกล่าว จึงทำให้ลักษณะของชุมชนในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะเป็นชุมชนที่มี
อำนาจอิสระในการปกครองตนเองหรือมีอำนาจแบบรัฐซ้อนรัฐคือ เป็นช่วงเวลาที่กลุ่มอดีตทหารจีน
คณะชาติ โดยเฉพาะหัวหน้ากองทัพอ่อนข้างที่จะมีอำนาจแบบเบ็ดเสร็จในการบริหารการปกครอง
ชุมชนหรือกองทัพเช่น ในเรื่องของการจัดระบบการศึกษาตามแบบดั้งเดิมให้กับกลุ่มลูกหลานอดีต
ทหารจีนคณะชาติและในเรื่องการจัดการรายได้เพื่อเลี้ยงกองทัพและครอบครัวของทหารโดยผู้นำ
กองทัพ (นายพลด้วน ซี เหวิน) จากลักษณะที่กล่าวมานั้นอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำกองทัพบมีอำนาจเบ็ดเสร็จ
ในการดูแลกองทัพในทุกๆด้านและเป็นการปกครองที่เข้มงวดและมีระเบียบวินัยแบบทหาร แต่ก็มี
ลักษณะของการผ่อนปรนในบางครั้งด้วยคือ ใช้ทั้งพระเดชและพระคุณ จึงทำให้ผู้นำกองทัพได้รับการ
ยอมรับและความเคารพยำเกรงจากลูกน้องเพราะได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขจากการอพยพเข้ามาด้วยกัน แต่ใน
ขณะเดียวกันก็จะมีบทลงโทษที่เด็ดขาดกับผู้กระทำผิดเพื่อความเป็นระเบียบและความสงบสุขภายใน
ชุมชน เพราะถือเป็นเรื่องที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันก็ยังคงปรากฏห้อง
ขังสำหรับผู้กระทำความผิด ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการลงโทษแบบทหาร

และภายหลังจากที่รัฐบาลได้หวั่นได้ยุติความช่วยเหลือทางการเงินกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะ
ชาติจึงทำให้กองทัพอดีตทหารจีนคณะชาติดำรงอยู่ด้วยความลำบาก และด้วยลักษณะเฉพาะทางด้าน
ภูมิศาสตร์ของพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกและการเป็นทหาร โดยอาชีพ อีกทั้งด้วยศักยภาพ
ทางด้านการทหารของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติล้วนแล้วแต่คือปัจจัยสำคัญที่ชักนำไปสู่การรับจ้าง
ลำเลียงยาเสพติด (ฝิ่น) ในลักษณะของกองคาราวาน การจัดเก็บภาษีเถื่อนของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะ
ชาติกระทั่งเกิดความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์จากการค้าและนำไปสู่การปะทะกันที่บ้านกว๊าน
สามเหลี่ยมทองคำ พ.ศ.2510

โดยภายหลังจากการเกิดสงครามฝิ่นที่สามเหลี่ยมทองคำทำให้รัฐไทยมองว่า การดำรงอยู่ของกลุ่ม
อดีตทหารจีนคณะชาติ หากรัฐไม่เข้าไปดำเนินการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาพื้นที่แล้ว ย่อมจะสร้าง
ปัญหาให้กับรัฐไทยได้อีกในอนาคต จึงนำไปสู่การเข้าไปดำเนินการปลดอาวุธกลุ่มอดีตทหารจีนคณะ
ชาติและจัดตั้งเป็นหมู่บ้านราษฎรธรรมดาตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การแก้ไขปัญหามืออพยพอดีตทหาร
จีนคณะชาติในปีพ.ศ.2513 และต่อมาเมื่อพ.ศ.214 การเมืองภายในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงโดยจอม
พลถนอม กิตติขจร ได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจ ยุบสภาและจัดตั้งรัฐบาลปฏิวัติ และแต่งตั้งฝ่ายรักษาความ
มั่นคงแห่งชาติ (ฟรมช.) ขึ้นซึ่งทำหน้าที่เหมือนคณะรัฐมนตรี และด้วยสถานการณ์ทางการเมืองภายในที่
มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้นโยบายในการดำเนินต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง

แต่ก็ยังคงลักษณะของการกำหนดนโยบายที่มีความต่อเนื่องจากนโยบายเดิมกล่าวคือ ฝายรักษาความมั่นคง (ฝรมช.) ได้เห็นชอบเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดที่อยู่ การพัฒนาอาชีพทหารจีนคณะชาติและครอบครัวผู้อพยพและการรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านอพยพจากคอมมิวนิสต์พ.ศ.2515 โดยมอบหมายให้กองบัญชาการทหารสูงสุดส่วนหน้าและกรป.กลางเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการพัฒนาพื้นที่กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (รวมทั้งชุมชนตำบลแม่สลองนอก) และยังได้มีการจัดตั้งกองอำนวยการควบคุมและพัฒนาอาชีพผู้อพยพขึ้น (ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นกองอำนวยการพัฒนาสังคมและอาชีพผู้อพยพ) ทั้งนี้จากแนวนโยบายแห่งรัฐต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติจึงนำไปสู่ขั้นตอนของการนำแนวนโยบายไปปฏิบัติในพื้นที่โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดออกมาเป็นการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ด้านการจัดระเบียบการปกครองและควบคุมการปฏิบัติของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ด้านการพัฒนาอาชีพและกำหนดพื้นที่ทำกิน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของชุมชน ด้านการศึกษาของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ.2517 และด้านการแปลงสัญชาติให้กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ.2521 (ดังที่กล่าวมาแล้ว) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายแห่งรัฐที่มีต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาตินั้น ในด้านหนึ่งก็สามารถทำความเข้าใจได้ว่าเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในประเทศและสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ แต่ทว่าในอีกด้านหนึ่งก็อาจปฏิเสธได้ว่า การกระทำของรัฐดังกล่าวคือ ความพยายามในการเข้าไปเปลี่ยนแปลงพื้นที่แห่งนี้ ด้วยมองว่า แม้กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติจะยอมอาวุธและอาศัยอยู่ในฐานะราษฎรอพยพ แต่กลุ่มคนเหล่านี้ก็ยังคงมีวัฒนธรรมประเพณีแบบดั้งเดิมที่เคร่งครัด มีภาษาและการแต่งกายเฉพาะ อีกทั้งยังอาศัยอยู่ในพื้นที่ชายแดนของรัฐ สิ่งทีกล่าวนานี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่รัฐมองว่า กลุ่มคนเหล่านี้มีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจาก “คนส่วนใหญ่” ในสังคม และถูกกำหนดว่าเป็น “คนชายขอบ” เป็นพวกชนกลุ่มน้อยที่ล้าหลังต่างจากพวกชนกลุ่มใหญ่ที่มีความทันสมัยมากกว่า จึงนำไปสู่กระบวนการ “โครงการสร้างความเป็นอารยธรรม” (Civilizing Project) (Steven Harrell, 1995) โดยรัฐหรือศูนย์กลางมีหน้าที่ที่จะต้องเข้าไปยกระดับวัฒนธรรมชายขอบให้สูงขึ้น โดยละทิ้งวัฒนธรรมความเชื่ออันล้าหลังของตนมาเป็นการยอมรับอารยธรรมแบบศูนย์กลาง ทั้งนี้การยกระดับวัฒนธรรมของคนชายขอบของรัฐจึงดำเนินการภายใต้วาทกรรมการพัฒนา (Development Discourse) (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร, 2543)

โดยการเข้าไปดำเนินการพัฒนาชุมชนอดีตทหารจีนคณะชาติของรัฐบาลภายใต้วาทกรรมการพัฒนา (Development Discourse) ส่งผลให้ชุมชนตำบลแม่สลองนอกช่วงพ.ศ.2513-2526 มีการเปลี่ยนแปลงในด้านปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างมากกล่าวคือ

ด้านการปกครอง จากเดิมก่อนการเข้ามาของรัฐบาลไทยอำนาจในการปกครองชุมชนถูกควบคุมเบ็ดเสร็จเด็ดขาดโดยผู้นำกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ในการปกครองชุมชนหรือกองทัพจะเน้นระเบียบวินัยแบบทหารมีความเข้มงวดและมีบทลงโทษที่ค่อนข้างรุนแรง ประชาชนในชุมชนจะต้องเชื่อฟังทหารอาจเป็นเพราะในช่วงแรกของการอพยพและตั้งถิ่นฐานจำเป็นต้องมีผู้นำที่เข้มแข็งและมีกฎระเบียบที่เข้มงวด ต่อมาภายหลังรัฐได้ส่งเจ้าหน้าที่ชุดปฏิบัติการเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลหมู่บ้านให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทำให้กฎระเบียบและบทลงโทษต่างๆของชุมชนจึงต้องคำนึงตามหลักกฎหมายและมนุษยธรรม โดยในการลงทัณฑ์หรือการตัดสินใจต่างๆต้องมอบให้เป็นเรื่องของเจ้าพนักงานของรัฐและยกเลิกวิธีการตัดสินใจแบบศาลเตี้ยดังเช่นเคยกระทำมา ทั้งนี้การเข้าไปในชุมชนของเจ้าหน้าที่ในฐานะกลไกของรัฐในพื้นที่ทำให้ประชาชนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐกลายเป็นบุคคลที่มีอำนาจและได้รับการยอมรับนอกเหนือจากผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติเพราะในอีกด้านหนึ่งประชาชนก็จะต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐในกรณีการขออนุญาตออกนอกพื้นที่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะกลายเป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับ แต่ทว่าอำนาจของผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติก็ยังคงมีอยู่มากคือ ประชาชนยังคงให้ความเคารพนับถือเชื่อตามเดิม แต่ก็ได้หมายความว่า ผู้นำจะมีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้เช่นเดิม โดยผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของตนจากเดิมในฐานะผู้นำกองทัพเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน โดยมีชื่อย่อเป็นรหัสที่ทางการตั้งชื่อให้คือ คุณสุนทร โดยทำหน้าที่เป็นผู้ประสานหรือคนกลางระหว่างรัฐกับสังคม (ประชาชน) เพราะข้อจำกัดในเรื่องของภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนและในขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดการยอมรับในอำนาจของรัฐบาลไทย (อำนาจใหม่) รัฐจึงจำเป็นต้องใช้ผู้นำเดิมเป็นผู้ประสานความเข้าใจและสร้างการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่เพื่อลดปัญหาการต่อต้านอำนาจรัฐ นอกจากนั้นแล้วผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติยังมีบทบาทสำคัญในฐานะของผู้นำอาสาสมัครทหารไทยที่เข้าร่วมกับรัฐบาลไทยเพื่อปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ที่คอยผาหม่น คอยหลว่งและคอยยาวพ.ศ. 2514 (ภายใต้การนำของนายพลด้วน ชี เหวิน) และอีกครั้งในพ.ศ.2524 ที่เขาฆ่าและเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ภายใต้การนำของนายพลหลุยส์ ยี เอียน) จนกระทั่งนำไปสู่การดำเนินการให้สัตยาบันกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ จึงนับได้ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับรัฐ และรัฐเองก็ได้ดำเนินการตอบสนองคุณงามความดีดังกล่าว (กระทำตามสัญญา) ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นที่เข้าร่วมรบกับรัฐ แต่รัฐกลับไม่ดำเนินการ

ตามข้อตกลงที่ได้ตกลงกันไว้ในเบื้องต้น) กล่าวได้ว่า ผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติและเหล่าบรรดาอดีตทหารจีนคณะชาติเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับสัญชาติ ซึ่งสัญชาตินับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการดำรงอยู่ในรัฐไทย การที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับสัญชาติทำให้มีโอกาสทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพซึ่งส่งผลก่อให้เกิดการแตกตัวทางชนชั้นและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในชุมชนและมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (โดยจะกล่าวในบทต่อไป)

สำหรับในด้านการจัดการปกครองของหมู่บ้าน ภายหลังจากการเข้าไปพัฒนาหมู่บ้านแล้วจึงได้มีการจัดตั้งบ้านสันติคีรีตามลักษณะการปกครองท้องที่พ.ศ.2457 ซึ่งจะต้องดำเนินการให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วกลับไม่อาจกระทำได้ จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการไปที่ละขั้นเนื่องจากประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพผู้อาวุโส โดยเฉพาะผู้นำกองทัพบกทหารยอมทำให้มีความเกรงกลัวและไม่กล้าโต้แย้งใดๆในขณะนั้น และในขณะเดียวกันในหมู่บ้านก็ไม่มีบุคคลใดที่มีคุณสมบัติตามที่ราชการกำหนดคือต้องมีสัญชาติไทย และหากจะนำบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นผู้นำก็จะเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้นการเลือกผู้นำในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐจึงอนุญาตให้มีการสืบทอดทายาทโดยการแต่งตั้งบุคคลที่มีความเหมาะสมไปก่อนในช่วงแรก โดยในช่วงเวลานั้นผู้นำในการปกครองหมู่บ้านก็ยังคงเป็นอดีตผู้นำทหาร (นายพลด้วน ชี เหวิน ซึ่งประชาชนในหมู่บ้านจะเรียกว่า ชีกง แปลว่า ท่านผู้อาวุโสที่เคารพรัก โดยนายพลด้วน ชี เหวิน ได้รับสัญชาติไทยในปีพ.ศ.2517 และมีชื่อไทยว่า นายชวาล คำลือ และต่อมาภายหลังการเสียชีวิตของนายพลด้วน ชี เหวิน ในพ.ศ.2523 จึงได้มีการแต่งตั้งให้นายอรุณ เจริญทั้งจรรยา (นายพลหลุยส์ ยี่ เกียน) เป็นผู้นำหมู่บ้านต่อมาจนถึงปัจจุบัน)

ด้านเศรษฐกิจ ภายใต้วาทกรรมพัฒนา (Development Discourse) ของรัฐผ่านโครงการพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติมีผลทำให้การประกอบอาชีพภายในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงคือจากเดิมมีอาชีพรับจ้างเป็นทหารอาชีพและทำการผลิตเพื่อยังชีพเท่านั้น แต่พอเมื่อมีโครงการพัฒนาอาชีพของรัฐและการจัดสรรที่ดินที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน โดยเฉพาะโครงการอุตสาหกรรมใบชาหรือการส่งเสริมให้มีการปลูกชาเพื่อทดแทนการรับจ้างลำเลียงฝิ่น การตั้งด่านเก็บภาษีเดือนและการค้าอาวุธสงคราม ภายใต้การกำกับดูแลสนับสนุนในด้านงบประมาณและเทคโนโลยีจากกองอำนวยการพัฒนาอาชีพผู้อพยพ บก.04 และรัฐบาลได้หวั่น ถือได้ว่าเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการสร้างอาชีพใหม่ให้กับประชาชนมีรายได้จากการผลิตใบชาและได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกินให้ไม่เกินครอบครัวละ 15 ไร่ จึงทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากแบบยังชีพสู่การผลิตเพื่อขายมากขึ้น ผลจากการค้าใบชาจึงทำให้ชุมชนมีการติดต่อกับชุมชนภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นและก่อให้เกิดการสะสมทุนและนำไปสู่การแตกตัวทางชนชั้น โอกาสทางการ

ศึกษา สถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น กล่าวได้ว่าลักษณะการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตเพื่อยังชีพสู่เพื่อการค้า ในด้านหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างอำนาจของชุมชนแบบเดิมเนื่องจากการผลิตทำให้คนในพื้นที่มีรายได้จากการค้ามากขึ้นไม่ว่าจะเป็นในระดับของผู้นำชุมชน ประชาชนในระดับกลางและระดับล่าง ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มคนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้วอาจจะทำให้ความเคารพยำเกรงที่เคยมีมาแต่เดิมเริ่มลดความสำคัญลงเพราะกลุ่มคนเหล่านี้มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป อีกทั้งการที่ผู้นำในอดีตไม่สามารถควบคุมหรือผูกขาดอำนาจในทางการปกครองและทางเศรษฐกิจต่อไปได้อีก ภายใต้อิทธิพลของการค้าเสรีตลอดจนอำนาจของรัฐไทยที่เข้าไปแทรกซึมอยู่ในชุมชนมากขึ้นตามลำดับ

นอกเหนือจากโครงการส่งเสริมอาชีพของชุมชนด้วยการปลูกชาของรัฐที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของชุมชนแล้ว การเปิดตัวสู่โลกภายนอกของชุมชนภายใต้วาทกรรมการท่องเที่ยวยังคงเป็นอีกปัจจัยสำคัญหนึ่งในเบื้องต้นที่ทำให้ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้นกล่าวคือ ชุมชนแม่สลองนอกแต่เดิมเป็นชุมชนที่กำหนดไม่ให้มีการเข้าออกในพื้นที่เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากทางการและด้วยข้อจำกัดในการเดินทางที่ลำบากทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนแห่งดินแดนสนธยา แต่ด้วยลักษณะเฉพาะทางด้านภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมประเพณีที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว ชุมชนแม่สลองนอกจึงได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้านหนึ่ง โดยนอกจากรัฐจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านแล้ว รัฐยังได้สนับสนุนให้มีการสร้างทางลาดยางขึ้นคอยแม่สลองโดยกรมทางหลวงในปีพ.ศ.2522-2527 ประกอบกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเสนออนุสาร อ.ส.ท. เปิดศักราชการท่องเที่ยวคอยแม่สลองประจำเดือนมกราคม พ.ศ.2523 ทำให้แม่สลองนอกเป็นที่รู้จักและปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของชุมชนในสายตาของประชาชนทั่วไป นำไปสู่การเริ่มเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างถิ่นมากขึ้น โดยถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสู่ระบบทุนนิยม แต่ทว่าการดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจการ โรงแรมและรีสอร์ทยังคงเป็นการดำเนินการลงทุนโดยสหกรณ์การเกษตร สอพป.25 แม่สลอง ซึ่งได้สร้างแม่สลองรีสอร์ทขึ้นเพื่อหารายได้มาพัฒนาหมู่บ้านและรายได้จากการท่องเที่ยวก็กลายเป็นรายได้หลักของพื้นที่ที่นำความเจริญมาสู่แม่สลองในหลายๆด้าน เป็นที่น่าสังเกตว่า การเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะแรกนั้นดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้การจัดการในนามของกลุ่มสหกรณ์ แต่ภายหลังจากการสะสมความมั่งคั่ง (Accumulation) ของคนในพื้นที่ ระบบการค้าแบบเสรี ตลอดจนกระแสการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การเกษตร ทำให้พื้นที่มีการเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนที่พัก ร้านค้า สินค้าที่เอกชนในพื้นที่เป็นผู้ลงทุนและเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์มากขึ้นอย่างรวดเร็ว

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนตำบลแม่สลอนนอกแต่เดิมก่อนการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ของรัฐ ชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนแบบปิดมีวัฒนธรรมประเพณีในด้านการแต่งกาย ภาษา การดำรงชีวิตที่แตกต่างจากชุมชนอื่นหรือชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยชุมชนมีลักษณะของการติดต่อกับภายนอกค่อนข้างน้อยเนื่องจากถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบในการเข้าออกพื้นที่ ส่วนในด้านวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนจะให้ความสำคัญกับการศึกษาของกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติภายใต้การจัดการการศึกษาโดยชุมชนเพื่อธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนและสำหรับในสายตาของคนภายนอกก็มักจะมองภาพชุมชนแห่งนี้ในลักษณะชุมชนของผู้อพยพและเป็นกลุ่มผู้ที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

แต่เมื่อรัฐไทยได้เข้าไปดำเนินการจัดการศึกษาตามแบบรัฐศูนย์กลางทำให้โรงเรียนสอนภาษาจีนหรือระบบการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องปิดตัวลงไปและดำเนินการเปิดโรงเรียนที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐภายใต้การดูแลของกองบัญชาการทหารสูงสุด ซึ่งผลจากการดำเนินการปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนของชุมชนแม่สลอนนอก ภายใต้นโยบายผสมกลมกลืน (Assimilation) ของรัฐที่ต้องการขับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่รัฐมองว่าล้าหลังและเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาออกไปและสวมทับด้วยอัตลักษณ์แห่งชาติ ในด้านหนึ่งถือว่าได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นหรือเป็นกระบวนการสำคัญในการเปลี่ยนแปลงกลุ่มคนเหล่านี้ให้ยอมรับในอำนาจรัฐใหม่หรืออัตลักษณ์แห่งชาติ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านของโอกาสทางการศึกษามัธยม โอกาสในการประกอบอาชีพและการเลื่อนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้โครงสร้างทางสังคมของชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและมีผลผูกพันโดยตรงต่อการเมืองท้องถิ่นในปัจจุบัน

แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการผสมกลมกลืนของรัฐผ่านเครื่องมือทางการศึกษา แม้ว่าจะประสบความสำเร็จและไม่มีการต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนในพื้นที่ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่แห่งอื่น แต่ทว่าประชาชนในพื้นที่ก็มิได้ยอมรับอำนาจของรัฐอย่างสโรราบ หากแต่เป็นการยอมรับเพื่อปรับเปลี่ยนแห่งที่ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ในลักษณะของการผสมผสานระหว่างอัตลักษณ์แห่งชาติและอัตลักษณ์ดั้งเดิมตลอดจนมีการตีความและสร้างความหมายใหม่เพื่อให้การธำรงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยังสามารถดำรงต่อไปได้ โดยเป็นการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนภาษาจีนควบคู่ไปกับระบบการศึกษาของรัฐ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า อำนาจของรัฐมิได้เข้าไปแทรกตัวและเปลี่ยนแปลงชุมชนเท่านั้น แต่ชุมชนยังมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนและตอบโต้อำนาจรัฐในบางกิจกรรม トラバコ ที่สมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ยังมองว่าอัตลักษณ์ดังกล่าวยังคงเป็นประโยชน์หรือสร้างความเข้มแข็งให้กับพวกเขาได้

นอกจากการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ชุมชนตำบลแม่สลองนอกยังมีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเป็นอยู่และสุขภาพ กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่ต่างเริ่มได้รับการแปลงสัญชาติตามมติคณะรัฐมนตรีพ.ศ.2521 ที่เห็นควรให้สัญชาติกับผู้อพยพที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่รัฐ แม้ว่าในทางปฏิบัติประชาชนในพื้นที่ยังไม่ได้รับสัญชาติทั้งหมด แต่ก็เริ่มจุดเริ่มต้นสำคัญในการเข้าสู่การเป็นพลเมืองของรัฐอย่างสมบูรณ์แบบซึ่งลักษณะดังกล่าวจะทำให้คนกลุ่มเหล่านี้อยากเป็นส่วนหนึ่งของรัฐไทยในฐานะพลเมืองและนำไปสู่โอกาสทางด้านการศึกษาและเศรษฐกิจ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถเลี้ยงดูตัวเองและนำไปสู่การตระหนักถึงความเป็นพลเมืองตลอดจนสิทธิทางการเมืองต่างๆ จนกระทั่งนำไปสู่ความต้องการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

4.2.2 ลักษณะและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนพ.ศ.2527-ปัจจุบัน

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนในช่วงพ.ศ.2527-ปัจจุบัน เป็นผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในแง่ของนโยบายและการปฏิบัติ กล่าวคือ ตั้งแต่พ.ศ.2527 เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมืองภายในประเทศ โดยมีการลดบทบาทและความรุนแรงในต่อสู้ระหว่างอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และรัฐไทย จนนำไปสู่นโยบาย 66/2523 และ 65/2525 ของรัฐที่ยุติการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ในด้านหนึ่ง ทำให้ประโยชน์ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติต่อรัฐไทยย่อมลดลงไปด้วย จึงส่งผลให้รัฐปรับเปลี่ยนนโยบายในการดำเนินการต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2527 ซึ่งสอดคล้องกับคำบอกเล่าของอดีตผู้นำทหารจีนคณะชาติ

“ช่วงก่อนพ.ศ.2527 ที่เหตุการณ์การคุกคามของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ยังเป็นปัญหาของรัฐ การให้ความช่วยเหลือในเรื่องความเป็นอยู่ การดำรงชีพ ตลอดจนการผ่อนปรนให้เรื่องสถานภาพของพวกตนได้รับการปฏิบัติจากภาครัฐในลักษณะที่ดีกว่าช่วงหลังพ.ศ.2527” (กฤษณา เจริญวงศ์, 2545: 66)

นอกจากนี้รัฐได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติแล้ว ในทางปฏิบัติเองก็ได้มีการปรับเปลี่ยนหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยมอบโอนความรับผิดชอบจากกองบัญชาการทหารสูงสุดให้กับหน่วยเฉพาะกิจ 327 (พ.ศ.2527-2534) ดำเนินการควบคุมและพัฒนาอดีตทหารจีนคณะชาติและมอบต่อให้กระทรวงมหาดไทยในปีพ.ศ.2538 แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของทหารในพื้นที่ก็ยังไม่ได้ลดลงไปเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ชายแดน ทั้งนี้

กระทรวงมหาดไทยได้เข้ามาดำเนินการสานต่อ ปรับเปลี่ยนนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่กองบัญชาการทหารสูงสุดได้ดำเนินการไว้ในเบื้องต้น ซึ่งผลจากการปรับเปลี่ยนหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติส่งผลให้ชุมชนตำบลแม่สลองนอกมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมตั้งแต่พ.ศ.2527-ปัจจุบันดังนี้

ด้านการศึกษา ก่อนพ.ศ.2527 รัฐดำเนินปิดโรงเรียนสอนภาษาจีนและทำการเปิดโรงเรียนที่สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการภายใต้การดูแลของกองบัญชาการทหารสูงสุด และนับแต่รัฐประกาศนโยบาย 66/23 ทำให้รัฐมีการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนนโยบายต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ แต่นโยบายทางด้านการศึกษายังคงดำเนินไปดังเช่นเดิมคือ เน้นให้การศึกษาแก่ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติเพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนากลุ่มคนเหล่านี้ให้กลมกลืนยอมรับในวัฒนธรรมไทยและการศึกษาจะทำให้ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติมีความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยได้เป็นอย่างดีและก็จะเป็นประโยชน์ในแง่ของการตอบสนองนโยบายของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการยอมรับ การพยายามเข้าใจกฎเกณฑ์ ระเบียบและนโยบายการปฏิบัติด้านต่างๆ จากหน่วยงานของรัฐที่เข้าไปดำเนินการพัฒนาชุมชน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐจะยังคงนโยบายทางด้านการศึกษาไว้เหมือนก่อนพ.ศ.2527 แต่ในทางปฏิบัติก็ได้มีการผ่อนปรนหรือเข้มงวดลดลงตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพราะเป็นที่ทราบดีว่า หากมีการควบคุมมิให้มีการเรียนการสอนภาษาจีนบนดอยแม่สลองทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ แต่การที่จะทำให้ภาษาจีนมีความสำคัญรองลงจากภาษานั้นเป็นสิ่งที่สามารถทำได้มากกว่า เพราะหากมีการควบคุมจากทางรัฐทั้งครูและนักเรียนของโรงเรียนสอนภาษาจีนก็พร้อมจะปรับตัวให้เข้ากับนโยบายของรัฐบาลคือไม่ว่าจะมีสภาพแวดล้อมอย่างไร ก็จะต้องมีการเรียนการสอนภาษาจีนเกิดขึ้น จากลักษณะเช่นนี้ทำให้รัฐมองว่าการที่จะอนุญาตให้โรงเรียนสอนภาษาจีนเปิดการเรียนการสอนตามปกตินอกเวลาเรียนของโรงเรียนรัฐ ย่อมจะเป็นสิ่งที่ดีกว่าที่จะปล่อยให้โรงเรียนสอนภาษาจีนอยู่นอกการควบคุมของภาครัฐ และดำเนินการจัดตั้งเป็นโรงเรียนให้ถูกต้องตามกฎหมายภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันโรงเรียนสอนภาษาจีนก็ยังดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้กลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติโดยมีศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันจำนวนมาก นอกจากนั้นแล้วโรงเรียนสอนภาษาจีนแห่งนี้ยังไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติเท่านั้นแต่ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนสอนภาษาจีนได้อีกด้วย

ด้านสัญชาติ นโยบายด้านสัญชาติปีพ.ศ.2527 ของรัฐมีสาระสำคัญที่แตกต่างจากช่วงเวลาก่อนหน้านี้นักกล่าวคือการให้สัญชาติไทยต่อกลุ่มผู้อพยพอดีตทหารจีนคณะชาติได้ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณาตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่กระทำการในลักษณะกรณีพิเศษที่เคยกระทำมา ทั้งในระยะก่อนที่จะให้สถานภาพคนต่างด้าวและหลังจากได้รับสถานะคนต่างด้าวแล้ว รวมทั้งก่อนที่จะแปลงสัญชาติเป็นไทย นอกจากนั้นยังได้พิจารณาให้สถานะและคืนสัญชาติให้กับลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติที่ถูกเพิกถอนสัญชาติตามประกาศคณะปฏิวัติที่ 337 โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการแปลงสัญชาติแทนกองบัญชาการทหารสูงสุด จากสาระสำคัญด้านสัญชาติในปีพ.ศ.2527 สามารถวิเคราะห์ได้ว่า รัฐได้ดำเนินการยุติการให้สัญชาติกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเพราะความเข้มข้นของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ที่ลดลงและการแลกเปลี่ยนระหว่างรัฐกับกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเพื่อร่วมปราบปรามกลุ่มคอมมิวนิสต์จึงชะงักลง ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวของรัฐทำให้มีกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติที่ยังตกค้างและยังไม่ได้รับสัญชาติอีกประมาณ 8,000 คน (กฤษฎา เจริญวงศ์, 2545: 67)

ด้านเศรษฐกิจ หลังพ.ศ.2527 รัฐยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยเฉพาะการสานต่อโครงการที่กองบัญชาการทหารสูงสุดได้วางไว้ในช่วงแรก ซึ่งผลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้นับได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาหรือโครงการพัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของรัฐกล่าวคือ ประชาชนในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่สุจริตและไม่ไปรบกวนอาชีพของชาวพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพปลูกชาได้สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอย่างมากหรือมากกว่าโดยเปรียบเทียบกับชุมชนพื้นราบทั่วไป เพราะกลุ่มคนเหล่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้นำทางทหาร มีโอกาสหรือมีข้อได้เปรียบในการเข้าถึงปัจจัยการผลิต กล่าวคือ ในด้านเงินทุนหรืองบประมาณ ตลอดจนการจัดหาสายพันธุ์ชาที่มีคุณภาพสูงและส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เทคนิคและเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต ส่วนในด้านของที่ดินก็มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ (แม้ว่าปัจจุบันจะประสบปัญหาที่ดินไม่เพียงพอกับการประกอบอาชีพ แต่ก็ยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มในพื้นที่ที่ครอบครองที่ดินมากกว่า 100 ไร่เป็นจำนวนมาก) และสำหรับในด้านของแรงงานนั้นในระยะแรกแรงงานส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานในครอบครัวแต่ต่อมาเมื่อมีการเติบโตของการค้าทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแรงงานจากการใช้แรงงานในครัวเรือนตามวิถีการผลิตแบบเอเชีย มาเป็นการใช้แรงงานรับจ้างของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน โดยเฉพาะแรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า (ทั้งที่อาศัยอยู่ก่อนการอพยพเข้ามาของกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและอพยพเข้ามาพร้อมและหลังกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ) ซึ่งจะได้รับค่าจ้างตอบแทนเป็นรายวันหรือรับจ้างเหมาเก็บชาเป็นกิโลกรัม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในด้านหนึ่งถือว่าเป็นการสร้างอาชีพ

ให้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ทำให้มีรายได้มากขึ้นและมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งเราก็จะพบว่า ภายในชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ต่างก็มีการติดต่อหรือมีความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในพื้นที่ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าในลักษณะของการแลกเปลี่ยนแรงงาน บนความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ในขณะที่เดียวกันทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพราะกลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติที่มีโอกาสทางด้านการศึกษาและมีสัญชาติมักจะนิยมเดินทางออกนอกพื้นที่ทำให้แรงงานที่เป็นกลุ่มคนจีนในพื้นที่มีจำนวนน้อยประกอบกับคนจีนไม่นิยมรับจ้างปลูกชาวันแต่เป็นเจ้าของสวนชาหรือเจ้าของกิจการชาเท่านั้น

และตั้งแต่พ.ศ.2530 เป็นต้นมาชุมชนตำบลแม่สลองนอกกลายเป็นชุมชนที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วคือ อาจสืบเนื่องมาจากโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาอาชีพอุตสาหกรรมชา การจัดสรรที่ดินทำกิน ความเข้มงวดในการเดินทางเข้าออกที่ลดลงตลอดจนการสนับสนุนการท่องเที่ยวของรัฐที่เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่พ.ศ.2522 เนื่องจากแม่สลองนอกมีจุดแข็งหรือมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัฒนธรรมประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะแม่สลองนอกจึงกลายเป็นพื้นที่แห่งการท่องเที่ยว มีการเข้าไปท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้ชุมชนมีการเติบโตหรือมีการขยายกิจการทางด้านการค้าและการบริการมากขึ้นเช่น โรงแรม รีสอร์ท ร้านค้า ร้านอาหารจำนวนมาก (ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาเป็นย่านการค้า) ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยวและนับแต่นั้นมาการท่องเที่ยวได้กลายเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนชายแดนแห่งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ต่างก็พึ่งพาการท่องเที่ยวในลักษณะเป็นวิถีชีวิตหรือวงจรรายได้ของชุมชนกล่าวคือ กลุ่มคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) เป็นเจ้าของไร่ชา กิจการเกี่ยวกับใบชา ร้านอาหาร ที่พัก โรงแรมต่างๆ ก็ได้รับรายได้จากการให้บริการเหล่านี้ ส่วนแรงงานอาข่าหรือชาติพันธุ์อื่นๆก็จะมีรายได้มาจากการรับจ้างกลุ่มคนจีนในสวนชาบ้าง ในโรงแรมบ้าง ส่วนกลุ่มที่ทำการเกษตรก็สามารถเอาผลผลิตทางการเกษตรเช่น ยอดมะระหวาน ไก่ดำ มาขายให้กับกลุ่มคนจีน และคนเหล่านี้ก็จะนำรายได้ไปจับจ่ายใช้สอยในร้านค้าของคนจีน วงจรเศรษฐกิจของชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่จึงมาจากการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยชุมชนจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเป็นหลักเช่น การจัดงานเทศกาลชิมชาดอกซากุระบาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเป็นการร่วมมือระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในชุมชนซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจย่อมมิได้มีแต่เพียงด้านบวกเพียงด้านเดียวเท่านั้น สำหรับในด้านลบหรือผลกระทบต่อชุมชนก็ปรากฏอยู่มิใช่น้อยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสังคม และวัฒนธรรมกล่าวคือ การพัฒนาทางด้านการเศรษฐกิจทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนดีขึ้นดังปรากฏลักษณะบ้านเรือนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมคือ เปลี่ยนจากการมุงหลังคาด้วยจากเป็นหลังคาสังกะสี หลังคากระเบื้อง มีลักษณะถาวร เป็นแบบสมัยใหม่แต่ก็ยังคงลักษณะบางอย่างแบบจีน แต่ทว่าการเติบโตจากการท่องเที่ยวทำให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินมากขึ้นมีการบุกรุกป่าเพื่อการผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนมีการเปลี่ยนถ่ายการถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำให้ประชาชนบางกลุ่มในชุมชนครอบครองที่ดินมากกว่า 15 ไร่เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในด้านรายได้และจำนวนการถือครองที่ดินในพื้นที่ นอกจากนี้แล้ว การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การขยายโอกาสทางการศึกษา รวมถึงการได้รับสัญชาติไทย ทำให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) มีการอพยพออกนอกพื้นที่ไปประกอบอาชีพและศึกษาต่อที่ได้หวั่นมากขึ้น เพราะได้หวั่นให้การยอมรับกลุ่มคนเหล่านี้เพราะถือว่ามีประวัติศาสตร์ความเป็นมา เชื้อชาติและวัฒนธรรมร่วมกัน แม้ว่าการไปทำงานต่างประเทศจะสามารถสร้างรายได้กลับมาให้ครอบครัวและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชน แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับพบว่า ประชากรวัยแรงงานในพื้นที่ที่มีอยู่จำนวนน้อยมากส่วนใหญ่เป็นวัยเด็กและวัยชรา ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาของชุมชนในระยะยาวได้

ทั้งนี้ แม้ชุมชนโดยรวมจะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจและมีการพึ่งพาอาศัยกันภายในชุมชน แต่จากลงพื้นที่ของผู้ศึกษาพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการสร้างรายได้ให้กับชุมชนมีการกระจุกตัวเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ (ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติ) หรือหากพิจารณาตามสภาพพื้นที่ก็จะมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะหมู่ 1 บ้านสันติคีรี (กลุ่มคนจีน) เท่านั้น อีกทั้งการขยายตัวของโรงแรม เกสต์เฮาส์ ตลอดจนกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว แม้ว่าจะเป็นกิจการที่ลงทุนโดยคนในพื้นที่และห้ามคนต่างถิ่นเข้ามาลงทุน แต่ในทางปฏิบัติแล้วความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมถึงคนพื้นเมืองเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เช่น การแต่งงานระหว่างคนในพื้นที่กับคนต่างถิ่นจึงทำให้ทุนภายนอกสามารถเข้ามาดำเนินการภายในพื้นที่ได้เช่นกัน มากไปกว่านั้นการขยายตัวทางด้านการท่องเที่ยวยังเป็นการนำชุมชนเข้าสู่ระบบทุนนิยมอย่างเข้มข้น ทำให้มีการแข่งขันทางเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้ค่าครองชีพในพื้นที่สูงขึ้น และยังเป็นการขยายความเจริญจากเมืองเข้าสู่ชนบท โดยเฉพาะวัฒนธรรมบริโภคนิยม ทำให้สภาพความเป็นอยู่แบบเดิมมีการเปลี่ยนแปลงเช่น การเข้ามาของธุรกิจค้าปลีก (seven eleven) ภายใต้การลงทุนของคนในชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนคือ เอเจนต์ (Agent) ผู้นำนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างมาสู่ชุมชน (นิติ ภัทรพันธุ์, 2549: 458-495)

สำหรับด้านความเป็นชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ จากเดิมที่เป็นจุดอ่อนที่ต้องจับออกไป กลับกลายเป็นจุดแข็งหรือกลายเป็นเครื่องมือที่ถูกรื้อฟื้น (Retribalization) และอนุรักษ์เพื่อรับใช้การ ท้องที่ขงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการแต่งกาย วัฒนธรรมประเพณีต่างๆของกลุ่มชาติพันธุ์ หรือ แม้แต่ระบบการศึกษาของชุมชนโดยโรงเรียนสอนภาษาจีนคือ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่มีการ ปรับเปลี่ยน สร้างใหม่และผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง และกลายเป็นช่องทางหนึ่งในการเพิ่มศักยภาพของ เยาวชน รวมถึงโอกาสในการเลื่อนสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล นอกจากนั้นแล้ว อัต ลักษณ์ทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะภาษาในการติดต่อสื่อสารก็กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ ในทางการเมืองภายใต้บริบทการเมืองท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของชุมชนได้ส่งผลทำให้พรมแดนชาติพันธุ์ (Ethnic Boundary) มี ความซับซ้อนมากขึ้นและสอดคล้องกับสิ่งที่ บาร์ท (1969, อ้างใน ยศ สันตสมบัติ, 2551: 49-50) กล่าว ไว้ว่า เราไม่สามารถให้คำนิยามหรือแยกแยะเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยสิ่งที่ เรียกว่า พรมแดนชาติพันธุ์ (Ethnic Boundary) เช่น ภาษา การแต่งกาย ระบบการศึกษา ศาสนา นิสัการ บริโภค ได้อีกต่อไปเช่นการที่สมาชิกในชุมชน (กลุ่มชาติพันธุ์อื่น) ต่างก็ให้ความสำคัญกับโรงเรียน สอนภาษาจีน การใช้ภาษาจีนในการสื่อสาร และในขณะเดียวกันกลุ่มคนจีนก็ไม่ได้มีพรมแดนทางชาติ พันธุ์ที่แยกออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นอย่างเด็ดขาด หากแต่มีการซ้อนทับและคาบเกี่ยวอัตลักษณ์บาง อย่างเช่น การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขามีลักษณะร่วมกันกับคนส่วนใหญ่ของ สังคม แต่พวกเขาก็ต้องการแยกตัวเองหรือมีอัตลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์เช่นเดียวกัน ดังนั้นอัต ลักษณ์ทางชาติพันธุ์จึงมีการเปลี่ยนแปลงยุทธวิธีตลอดเวลา トラบใดที่อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ยังคง ประโยชน์ให้กับปัจเจกบุคคลหรือสมาชิกภายในชุมชน เพราะฉะนั้นการให้คำนิยามกลุ่มชาติพันธุ์แบบ แก่นสารนิยม (Essentialism) จึงกลายเป็นสิ่งที่หยาบเกินไปสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ ทางชาติพันธุ์ของชุมชนแห่งนี้

ด้านการเมือง

สำหรับในส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านการปกครองของชุมชนในช่วงที่ 2 ระหว่างพ.ศ.2527-ปัจจุบัน จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วนคือการปกครองส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนภูมิภาค ภายหลังจากการดำเนินการปลดอาวุธกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติและ แปรสภาพจากกองทัพบกเป็นหมู่บ้านราษฎรธรรมดา รัฐได้เข้าไปเริ่มดำเนินการส่งเสริมให้มีการเลือกผู้นำ ในการปกครองดูแลหมู่บ้านซึ่งในช่วงแรกก่อนพ.ศ.2527 ยังไม่ได้มีการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตามกฎหมาย ลักษณะการปกครองท้องที่ แต่ก็มีมีการเตรียมการฝึกประชาชนเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ระบบการเมืองและ การปกครองท้องที่ของรัฐ โดยการปกครองในระยะแรกยังเป็นการปกครองโดยผู้นำอาวุโสของชุมชน

หรือเป็นกลุ่มผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติคือในช่วงก่อนพ.ศ.2523 หัวหน้าของหมู่บ้านคือนายพลด้วน ซี เหวิน (นายชีวิน คำลือ) แต่ต่อมาเมื่อนายพลด้วนเสียชีวิต จึงได้มีการแต่งตั้งให้นายพลหลุยส์ ยี่เถียน (นายอรุณ เจริญทั้งจรรยา) เป็นหัวหน้าชุมชนตั้งแต่นั้นมา อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านอำนาจหรือการสืบทอดอำนาจจากนายพลด้วน ซี เหวิน ของนายพลหลุยส์ ยี่เถียน ก็ได้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในชุมชนตำบลแม่สลองนอกกล่าวคือ ภายหลังการเสียชีวิตของนายพลด้วน นายพลหลุยส์ ยี่เถียน ได้เป็นผู้นำกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติในการเข้าร่วมรบกับรัฐบาลไทยที่เขาชื่อ เขาย่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จนสำเร็จและได้รับการยอมรับจากรัฐไทยและกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเป็นอย่างมาก ในส่วนของการพัฒนาหมู่บ้าน นายพลหลุยส์ ยี่เถียน ได้ดำเนินการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลไทยที่ต้องการพัฒนาหมู่บ้านอดีตทหารจีนคณะชาติ โดยเน้นความอยู่รอดของหมู่บ้าน เน้นการพัฒนาหมู่บ้านในด้านการเกษตร การท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนลดภาพลักษณ์ของชุมชนในสายตาคนนอกชุมชน นอกจากนั้นนายพลหลุยส์ ยี่เถียน ยังได้นำระบบสหกรณ์มาใช้ ห้ามไม่ให้มีการนำสินค้าที่อื่นมาจำหน่าย ให้สหกรณ์เป็นผู้จำหน่ายเท่านั้นจึงทำให้สินค้าบางอย่างมีราคาแพง และสร้างความไม่พอใจให้กับผู้อพยพ จากภาวะความกดดันดังกล่าวจึงนำไปสู่การต่อต้านคณะกรรมการหมู่บ้านของกลุ่มกบฏยังเติร์ก เค.เอ็ม.ที พ.ศ.2524 ภายใต้การนำของนายเหวี่ยง แซ่ย่าง (นายวิโรจน์ ทวีอภิรดีไข่มุก) จนกระทั่งเมื่อหน่วยปกครองคือบก.04 และกองบัญชาการทหารสูงสุดได้เข้ามาเจรจาไกล่เกลี่ยเหตุการณ์จึงสงบลง จากเหตุการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า อำนาจของชุมชนแห่งนี้จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปคือ อำนาจของกองทัพหรืออำนาจตามระบบอาวุโสดั้งเดิมของชุมชนเริ่มได้รับแรงกดดันจากสมาชิกภายในชุมชนภายใต้บริบทของชาติสมัยใหม่ แต่ก็ยังได้รับการยอมรับให้เกียรติเชิดชูจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นและปัญหาภายในชุมชนสามารถประนีประนอมกันได้ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“อย่างน้อยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นเค้าก็ต้องเกรงใจเรา ทั้งหมดแม่สลองมี 7 เผ่า ถ้าเราขอร้องอะไรไปเค้ายังฟัง ตอนนี่ยังทำแต่ต่อไปไม่รู้ ในอดีตเราเผด็จการกึ่งหนึ่ง ไม่ประชาธิปไตยทั้งหมด เพราะไม่เช่นนั้นไม่สามารถปกครองหมู่บ้านนี้ไม่ได้ (ทหารเป็นหมื่นต่างคนต่างคิดอาวุธ) เราจำเป็นต้องมีศูนย์กลางในการควบคุมไม่จั่นปล้นจี้กันหมด ใครทำผิดก็ลงโทษอย่างรุนแรง ไม่เช่นนั้นเราจะไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ (อยู่มา 50 ปี) และภายในชุมชนก็ยังไม่มีมีการฟ้องร้องกันของคนภายในชุมชน บ้านเราสามารถไกล่เกลี่ยกันได้” (นายสมพงษ์ วันคำดี, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม พ.ศ.2553)

โดยในวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ.2527 ได้มีการประกาศจัดตั้งเป็นหมู่บ้านสันติคีรี หมู่ 18 ตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และต่อมาในวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ.2535 ได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแบ่งเขตท้องที่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย และประกาศจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2535 ประกอบด้วย 4 ตำบลได้แก่ ตำบลแม่สลองนอก ตำบลแม่สลองใน ตำบลเทิดไทยและตำบลแม่ฟ้าหลวงก่อนที่จะได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2539 โดยตำบลแม่สลองนอกมีเขตการปกครองรวม 13 หมู่บ้านดังนี้ 1) บ้านสันติคีรี 2) บ้านอาเหละ 3) บ้านเลาสิบ 4) บ้านธาตุ 5) บ้านป่าคาสุขใจ 6) บ้านกลาง 7) บ้านอาแบ 8) บ้านป่าคาสามัคคี 9) บ้านพนาสวรรค์ 10) บ้านแม่จันหลวง 11) บ้านเจียงจาโฮ 12) บ้านใหม่สันติ 13) บ้านดงจาโฮ และภายหลังจากการจัดตั้งเป็นตำบลแม่สลองนอกจึงได้มีการเลือกกำนันตำบลแม่สลองนอก โดยกำนันคนแรกของตำบลแม่สลองนอกคือ นายอุดม คำลือ ซึ่งเป็นลูกหลานกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (ลูกขานนายพลต้วน ซี เหวิน) และมีนายจำเริญ ชีวินเฉลิมโชติ เป็นสารวัตรกำนัน นับได้ว่าเป็นก้าวใหม่หรือเป็นการเมืองใหม่ที่กลุ่มลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติได้เข้ามามีบทบาทแทนผู้นำอาวุโสแบบดั้งเดิม เพราะเป็นกลุ่มคนที่ผ่านระบบการศึกษาสมัยใหม่และมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองและสามารถนำไปใช้ในการบริหารท้องที่ได้ และต่อมาภายหลังพ.ศ.2544 นายบุญช่วย สดขอดสำราญ ก็ได้รับการเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลแม่สลองนอกแทนนายอุดม คำลือ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องธุรกิจ สุขภาพ และถูกต่อต้านจากประชาชนในชุมชน (จะกล่าวโดยละเอียดในบทถัดไป)

สำหรับในส่วนของการเมืองท้องถิ่น ตำบลแม่สลองนอกได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลและมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2539 (ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไปเล่มที่ 113 ตอนพิเศษ 52ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2539) ซึ่งกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพื้นที่ที่ทำการศึกษานี้มีความสัมพันธ์กับบริบทการเมืองระดับชาติ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทการเมืองระดับชาติที่มีผลต่อการเมืองระดับท้องถิ่น (อบต.) เพื่อทราบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีพัฒนาการอย่างไร เกิดขึ้นบนเงื่อนไขใด และส่งผลต่อการใช้อำนาจ บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนทำให้การเมืองระดับท้องถิ่น (อบต.) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

องค์การบริหารส่วนตำบลเกิดจากการประกาศใช้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลพ.ศ.2537 โดยผลของพ.ร.บ.ฉบับนี้ทำให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นมี 2 ประเภทคือ

1. สภาตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล

2. องค์การบริหารส่วนตำบล ตั้งขึ้นจากสภาตำบลที่มีรายได้ (โดยไม่รวมเงินอุดหนุน) เฉลี่ยปีละ 15,000 บาทเป็นเวลา 3 ปีติดต่อกัน มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

ซึ่งนับได้ว่า พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการกลับมาขององค์การบริหารส่วนตำบลอีกครั้งภายหลังถูกยกเลิก (พ.ศ.2515) ไปเป็นเวลากว่า 22 ปี โดยสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้คือ ให้แต่ละตำบลมีสภาตำบล โดยสมาชิกสภาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง และสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรหมู่บ้านละ 2 คนโดยอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี และสำหรับในส่วนของคณะกรรมการบริหารอบต. จะประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 คนและสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งไม่เกิน 4 คน ทั้งนี้การกำหนดให้มีสภาอบต.และคณะกรรมการบริหารอบต.นั้นมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการคานอำนาจซึ่งกันและกัน โดยสภาอบต.มีหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบกับแผนพัฒนาตำบล ข้อบังคับตำบล และควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารอบต.ให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า พ.ร.บ.ฉบับดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ว่าการกระจายอำนาจในช่วงแรกนี้ยังคงเป็นการกระจายอำนาจที่ยังไม่ค่อยสมบูรณ์มากนักเนื่องจากโครงสร้างของอบต.ยังให้อำนาจแก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและแพทย์ประจำตำบลเป็นสมาชิกโดยตำแหน่ง และเป็นคณะกรรมการบริหารอบต. ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสการเรียกร้องของสมาคมกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและกระทรวงมหาดไทยเองก็ต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์กับกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ดังการวิเคราะห์ของ ชเนศวร์ เจริญเมือง

“กระทรวงมหาดไทยก็สนับสนุนเรื่องนี้ก็เพราะต้องการรักษาสายสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่มีกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีตำแหน่งในสภาตำบลและอบต.ก็เท่ากับว่ากระทรวงมหาดไทยสามารถมีบทบาทครอบงำสภาตำบลและอบต.ต่อไปได้ไม่มากนักน้อย” (ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2539: 108)

จนกระทั่งในปีพ.ศ.2542 ได้มีการแก้ไขปรับเปลี่ยนโครงสร้างอบต.ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญเพียงไม่กี่ฉบับที่มีหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น (หมวด 9 มาตรา 282 ถึงมาตรา 290) จึงเปรียบเสมือนจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการปกครองท้องถิ่นอย่างจริงจังนับตั้งแต่พ.ศ.2475 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 285 ซึ่งบัญญัติว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากการเห็นชอบของสภาท้องถิ่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้” (สมคิด เลิศไพฑูรย์, 2540: 295-296)

จากบทบัญญัติดังกล่าว จึงนำมาสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองของอบต.ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญกล่าวคือ สภาอบต.ประกอบด้วย สมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน อบต.ใดมี 1 หมู่บ้านให้มีสมาชิก 6 คน อบต.ใดมี 2 หมู่บ้านให้มีสมาชิกหมู่บ้านละ 3 คน (ซึ่งแต่เดิมสภาอบต.จะประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบลและสมาชิกหมู่บ้านละ 2 คน) สำหรับในส่วนของคณะกรรมการบริหารอบต.ก็เปลี่ยนไปเป็นฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ประธานกรรมการบริหาร 1 คนและ กรรมการบริหาร 2 คน โดยสภาอบต.เป็นผู้เลือกแล้วเสนอให้นายอำเภอแต่งตั้งและให้ปลัดอบต.เป็นเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายบริหาร (โดยแตกต่างจากเดิมที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่เกิน 2 และสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งอีกไม่เกิน 4 คน)

ทั้งนี้ผลจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของอบต.เพื่อให้การบริหารท้องถิ่นมีความเป็นอิสระและลดอำนาจของข้าราชการ โดยห้ามมิให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำรงตำแหน่งทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาท้องถิ่น และสมาชิกสภาต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน อีกทั้งประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่นตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นและพ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ กล่าวได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรง นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองในระดับท้องถิ่นกล่าวคือ มีการเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดของจำนวนองค์การบริหารส่วนตำบล จาก 600 แห่งเป็น 5,770 แห่งทั่วประเทศ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552) และมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่างก็ลาออกจากตำแหน่งเพื่อลงสมัครเป็นนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของชุมชนเมืองและชุมชนชนบทได้เป็นอย่างดี พร้อมกันนี้รัฐธรรมนูญมาตรา 284 ยังได้กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดและแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็น พ.ร.บ. กำหนดแผนและ

ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2542 ทำให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอิสระในด้านการจัดระบบการบริการสาธารณะ, ด้านบริหารการปกครอง, ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการเงินการคลัง เป็นต้น (ตระกูล มีชัย, 2550: 845-846)

ต่อมาในปีพ.ศ.2546 ได้มีการแก้ไขกฎหมายสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลอีกครั้ง ซึ่งการแก้ไขครั้งนี้ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลกล่าวคือ มีการประกาศใช้พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 120 ตอน 124 ก วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2546 โดยกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน มีประธานสภาอบต. 1 คน รองประธานสภาอบต. 1 คน และสภาอบต.ทำการเลือกปลัดอบต.หรือสมาชิกสภาอบต. 1 คนเป็นเลขานุการสภาอบต. และสำหรับฝ่ายบริหาร นายกอบต.จะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และนายกอบต.สามารถแต่งตั้ง รองนายก อบต.จำนวน 2 คนและเลขานุการนายกอบต. 1 คน (ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างเดิม) โดย พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน และแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปลี่ยนรูปแบบและที่มาของฝ่ายบริหารจากเดิมที่มาจากการคัดสรรของสมาชิกสภาอบต.หรือมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมมาเป็นการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับพัฒนาการ ความเป็นมาและโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถสรุปเปรียบเทียบบางประเด็นได้ดังนี้

**ตาราง 4.4 : ตารางเปรียบเทียบพ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม
ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546**

ประเด็น	พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ฉบับที่ 4 พ.ศ.2546	พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
1. ที่มาของนายก อบต.	มาจากการเลือกโดยสภาอบต. เป็นการเลือกผู้บริหารโดยอ้อม	มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของ ประชาชนในเขตอบต.
2. คุณสมบัติของนายก อบต.	เดิมไม่มีการระบุในกฎหมาย อบต.แต่ต้องมีคุณสมบัติในการ สมัครเป็นสมาชิกสภาอบต.ตาม กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่น	มีการกำหนดคุณสมบัติของ นายกอบต.ตามกฎหมายว่าด้วย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นและ กฎหมายอบต.ดังนี้ 1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้งท้องถิ่น 2. สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่า ม. ปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็น สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือส.ส., ส.ว.

**ตาราง 4.4 : ตารางเปรียบเทียบพ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม
ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 (ต่อ)**

ประเด็น	พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ฉบับที่ 4 พ.ศ.2546	พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
		3. ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นหรือเลขานุการหรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่นเพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง
3. วาระการดำรงตำแหน่งของนายก อบต.	วาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ตามวาระของสภาอบต.และดำรงตำแหน่งติดต่อกันที่วาระก็ได้	วาระ 4 ปีแต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้ จะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีไปแล้วนับแต่วันที่พ้นตำแหน่ง
4. ที่มาของรองนายก อบต.	มาจากมติของสภาอบต. โดยเลือกจากสมาชิกสภาอบต. 2 คน	นายก อบต.แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาอบต.หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ 2 คน

**ตาราง 4.4 : ตารางเปรียบเทียบพ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม
ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 (ต่อ)**

ประเด็น	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ฉบับที่ 4 พ.ศ.2546	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
5. เลขานุการนายก อบต.	เดิมไม่มี	นายก อบต.เป็นผู้แต่งตั้งจากผู้ซึ่ง ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาอบต.หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1 คน
6. การแถลงนโยบายของนายก อบต.ก่อนเข้ารับหน้าที่	ไม่ระบุ	นายก อบต.ต้องแถลงนโยบาย ต่อสภาอบต.ก่อนรับหน้าที่ ภายใน 30 วันนับแต่วันประกาศ ผลการเลือกตั้งนายก อบต.และ ต้องจัดทำรายงานผลการ ปฏิบัติงานเสนอต่อสภาอบต.ทุก ปี
7. ข้อต้องห้ามของคณะผู้บริหาร ของอบต.	ไม่ระบุ	1. ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งหรือ ปฏิบัติหน้าที่ใด ในส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เว้นแต่ที่ดำรงตาม บทบัญญัติของกฎหมาย

**ตาราง 4.4 : ตารางเปรียบเทียบพ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม
ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 (ต่อ)**

ประเด็น	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ฉบับที่ 4 พ.ศ.2546	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
		2. ห้ามรับเงินหรือประโยชน์ใดๆพิเศษจากส่วนราชการ หน่วยงาน ของ รัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจนอกเหนือไปจากที่ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคล ในธุรกิจการงานตามปกติ 3. ห้ามเป็นผู้มีส่วนได้เสียไม่ว่า โดยตรงหรือทางอ้อมในสัญญา ที่อบต.เป็นคู่สัญญา หรือใน กิจการที่กระทำให้แก่อบต.หรือ ที่อบต.จะกระทำ
8. การลงมติของสภาอบต.ที่มีผล ให้นายก อบต.พ้นจากตำแหน่ง	การลงมติของสภาอบต.ในกรณี ดังต่อไปนี้มีผลให้นายก อบต. พ้นจากตำแหน่ง 1. สภาอบต. มีมติด้วยเสียง 2 ใน 3 ให้พ้นจากตำแหน่ง	สภาอบต.ไม่สามารถลงมติใดๆ เพื่อให้นายก อบต. พ้นจาก ตำแหน่งได้

ตาราง 4.4 : ตารางเปรียบเทียบพ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม
ถึงฉบับที่ 4 พ.ศ.2546 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 (ต่อ)

ประเด็น	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ถึง ฉบับที่ 4 พ.ศ.2546	พ.ร.บ.สภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546
	2. สภาพต.มีมติไม่รับหลักการ แห่งร่างข้อบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีหรือร่าง ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย เพิ่มเติม	
9. การพ้นจากตำแหน่งของนายก อบต.เนื่องจากการยุบสภาอบต.	เมื่อมีการยุบสภาอบต.ส่งผลให้ นายก อบต.พ้นจากตำแหน่งด้วย	นายก อบต.ไม่พ้นจากตำแหน่ง เมื่อมีการยุบสภาอบต.

ที่มา: จาก โกวิท พวงงาม, 2552: 304-305.

4.3 บทวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

จากการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาข้อที่ (1) และ (2) เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนและเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตั้งแต่พ.ศ.2540-2552 ทำให้ผู้ศึกษาสามารถตั้งประเด็นการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ประการแรก การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนตำบลแม่สลองนอกตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอก อันได้แก่ สถานการณ์ทางการเมืองภายในและภายนอกประเทศที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ความช่วยเหลือจากรัฐบาลได้หวั่นและองค์กรอิสระ การเติบโตทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ กระแสการท่องเที่ยว การได้รับสัญชาติและ

ระบบการศึกษาสมัยใหม่ โดยสิ่งที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ชุมชนมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทดังกล่าว นอกจากนั้นแล้ว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจในลักษณะขององค์รวม (Holistic) คือ การเปลี่ยนแปลงในด้านหนึ่งย่อมส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอีกด้านหนึ่งและเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อเนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวหนึ่งสู่อีกช่วงเวลาดังกล่าวหนึ่งเนื่องจากเราไม่อาจทำความเข้าใจได้โดยการตัดผ่านเฉพาะช่วงเวลาได้

ประการที่สอง เกิดการแตกตัวทางชนชั้นที่เห็นชัดเจนมากขึ้นซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ชนชั้นนำอดีตทหารจีนคณะชาติคือ กลุ่มชนชั้นนำที่เป็นอดีตผู้นำทหารจีนคณะชาติหรือลูกหลานผู้นำทหารจีนคณะชาติ เป็นบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่รัฐ

2. ชนชั้นกลางคือ เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่หรือเป็นกลุ่มคนรุ่นที่ 2-3 (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ) ที่ได้เข้าสู่ระบบการศึกษาสมัยใหม่ มีประสบการณ์ภายนอกชุมชน ได้รับสัญชาติไทยและมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี

3. ชนชั้นล่างคือ เกษตรกรและแรงงานรับจ้าง

จากการแตกตัวทางชนชั้นจะปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนเมื่อมีการยกสถานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยคนสองกลุ่มหลังจะเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นมากขึ้นและกลายเป็นผู้นำใหม่อันส่งผลให้การเมืองท้องถิ่นแห่งนี้มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะได้อธิบายโดยละเอียดในบทถัดไป

ประการที่สาม การเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตภายในชุมชนกล่าวคือ การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของรัฐ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเบาและการท่องเที่ยวเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จและสร้างรายได้ให้กับชุมชนเป็นอย่างมากและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนด้านอื่นๆ อย่างไรก็ตาม จากสภาพพื้นที่ของผู้ศึกษาก็พบประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งเกี่ยวกับระบบการผลิตภายในชุมชนคือ เป็นการผลิตเพื่อขายมากกว่าการผลิตเพื่อยังชีพและเน้นพึ่งพาตลาดภายนอกชุมชนเป็นหลัก สำหรับแรงงานที่ใช้ในการผลิตก็มักจะนิยมใช้แรงงานจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น (โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์อาข่า) มากกว่าการใช้แรงงานภายในครอบครัวตามวิถีการผลิตแบบเอเชีย (Asiatic Mode of Production) ลักษณะการผลิตแบบเฉพาะนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นลักษณะของการแบ่งงานกันทำตามความสามารถ โดยกลุ่มคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) ก็มักจะเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ประกอบ นายจ้าง โดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นก็มักจะเป็นลูกจ้าง ผู้รับจ้าง ผู้ผลิต เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วลักษณะการแบ่งงานกันทำยังแอบแฝงหรือมีความถักถักภายในตัวเองคือ อาชีพการรับจ้างปลูกชาหรือในโรงงานชา ร้านชา รีสอร์ท โรงแรมต่างๆ

กลับถุมองว่าเป็นอาชีพที่ต่ำ เป็นอาชีพของพวกกลุ่มอาช่า โดยคนจีน (ลูกหลานอดีตทหารจีนคณะชาติ) จะไม่ประกอบอาชีพเหล่านี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มคนจีนที่มีสัญชาติไทย มีโอกาสทางเศรษฐกิจ มีการศึกษาที่สูงกว่ามักจะนิยมออกไปทำงานนอกพื้นที่ จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้กลุ่มคนจีนซึ่งมีจำนวนประชากรมากกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นอาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยกว่า ส่วนกลุ่มคนจีนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ก็มักจะให้ความสำคัญกับการค้าขายมากกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตรงกันข้ามกลุ่มชาติพันธุ์อื่น (โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์อาช่า) กลับมีการตื่นตัวและต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้เกิดการยอมรับหรือเพื่อเปิดพื้นที่ทางการเมืองและสร้างอำนาจต่อรองให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีต โดยกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆจะให้การยอมรับ เชื้อพืง กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติเพราะกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติมีการจัดระเบียบชุมชนที่เป็นระบบและมีอารยธรรมสูงกว่า อีกทั้งยังมีอาวุธที่ทันสมัย (ก่อนการรวางอาวุธในปีพ.ศ.2513)

ประการที่สี่ ผลพวงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ (การท่องเที่ยว) ก่อให้เกิดการความแตกต่างของสภาพหมู่บ้าน โดยเฉพาะที่หมู่ 1 บ้านสันติศิริกล่าวคือ การพัฒนาความจำเป็นพื้นฐานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ถนนลาดยาง ประปา ไฟฟ้า ตลอดจนย่านธุรกิจการค้า ร้านชา ร้านอาหาร ที่พัก โรงแรม เกสต์เฮาส์ ร้านสะดวกซื้อ (seven-eleven) ธนาคาร สถานศึกษา สถานพยาบาล ฯลฯ มีการกระจุกตัวเฉพาะพื้นที่หมู่ 1 บ้านสันติศิริเท่านั้น ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีการพัฒนาแบบโตเดี่ยวจึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างหมู่บ้านที่เปลี่ยนแปลงมากและเปลี่ยนแปลงน้อยคือ หมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมากก็จะมีลักษณะของความเป็นเมือง (Urbanization) บ้านเรือนจะมีลักษณะสมัยใหม่ผสมผสานกับความเป็นจีน มีคนจากภายนอกเข้ามามากขึ้น สภาพภายในสังคมจึงเริ่มเปลี่ยนไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่ค่อนข้างใกล้เคียงกับความเป็นเมือง แต่ก็ไม่ได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิงเพราะลักษณะความเป็นเครือญาติยังคงมีอยู่โดยเฉพาะส่วนของโซนบ้าน (ป๊อกบ้าน) และสำหรับหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยก็จะไม่ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงมากนัก สภาพของหมู่บ้านยังคงมีความเป็นอยู่ไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก ส่วนมากจะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆไม่ใช่กลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ (แต่ก็มีอยู่บางส่วน) สภาพสังคมภายในหมู่บ้านยังคงความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความเป็นชาติพันธุ์เดียวกัน มีความเป็นชุมชนที่ค่อนข้างจะเหนียวแน่นกว่าหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงมาก

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าระดับการพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับลักษณะความสัมพันธ์ภายในชุมชนกล่าวคือ หมู่บ้านใดมีการเปลี่ยนแปลงมากชุดความสัมพันธ์ภายในชุมชนก็เริ่มเคลื่อนย้ายจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติเป็นความสัมพันธ์แบบปัจเจกบุคคล (Individual) ส่วนหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยความสัมพันธ์ภายในชุมชนยังคงมีลักษณะเช่นเดิม จากความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ภายในชุมชน ในด้านหนึ่งย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลง

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในชุมชนเช่นกันกล่าวคือ จากเดิมความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในชุมชนมีลักษณะเป็นแนวดิ่งในลักษณะอำนาจเผด็จการหรืออำนาจสั่งการ (Top-Down) หรือเป็นความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ (Patron-Client Relationship) จากกลุ่มผู้นำทหารสู่กลุ่มนายทหาร ครอบครัวยุโรปและประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆที่อยู่รอบข้าง แต่เมื่อฐานทรัพยากรทางอำนาจ (Power Base) หรือแหล่งที่มาของอำนาจ (Source of Power) โดยเฉพาะการเป็นผู้นำทหาร การครอบครองอาวุธ การพึ่งพาอาศัยกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติได้ลดความสำคัญลงและอำนาจภายในชุมชนก็กลายเป็นอำนาจที่มาจากประชาชน ทำให้สถานภาพหรือความเกรงกลัวต่ออำนาจของกลุ่มผู้นำอดีตทหารจีนคณะชาติจึงลดลงและแปรสภาพเป็นความเกรงใจหรือการให้เกียรติกับผู้อาวุโสของชุมชน (ซึ่งก็มีผลต่อการเมืองระดับท้องถิ่นในเวลาต่อมา) หรืออาจกล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นนำผู้ซึ่งเคยเป็นอดีตทหารจีนคณะชาติกับประชาชนได้เปลี่ยนเป็นความสัมพันธ์แนวราบมากขึ้น และผลจากความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างอำนาจภายในชุมชนจึงแปรผันโดยตรงต่อการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง

นอกจากนั้นแล้ว ความแตกต่างของหมู่บ้านหรือระดับการพัฒนาที่ต่างกันก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่กระตุ้นให้ประชาชนในหมู่บ้านต้องการเข้าไปเป็นตัวแทนเพื่อนำการพัฒนาหรือความเปลี่ยนแปลงมาสู่หมู่บ้านของตนมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่ในมุมตรงกันข้าม เมื่อตัวแทนของหมู่บ้าน (ส.อบต.) ต่างเห็นแก่ประโยชน์ของหมู่บ้านเป็นหลักมากกว่าผลประโยชน์โดยรวมของตำบล การพัฒนาตำบลภายใต้องค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมเกิดปัญหาได้เช่นกัน ซึ่งท้ายที่สุดอาจจะต้องย้อนกลับไปพิจารณาถึงการปรับเปลี่ยนที่มาของ ส.อบต.เสียใหม่ โดยอาจจะจัดเป็นในรูปแบบของทีมเช่นเดียวกับการเลือกตั้งในระดับเทศบาล เป็นต้น

ประการสุดท้าย ดังที่กล่าวมาแล้วว่าชุมชนแห่งนี้มีการก่อตั้งชุมชนมากกว่า 50 ปี โดยในแต่ละช่วงเวลาก็มีการปรับเปลี่ยนนโยบายในการดำเนินการต่อกลุ่มอดีตทหารจีนคณะชาติ แต่กระนั้นแล้วการดำเนินนโยบายของรัฐบาลหลังพ.ศ.2530 กลับไม่มีความต่อเนื่องและมีความทับซ้อนของหน่วยงานต่างๆภายในพื้นที่จนกลายเป็นปัญหาสำคัญของชุมชนในปัจจุบันเช่น ปัญหาเรื่องสัญชาติ ปัญหาเรื่องผังเมือง (ผังชุมชน) แต่ปัญหาสำคัญประการหนึ่งก็คือ ปัญหาเรื่องที่ดินเพราะพื้นที่ชุมชนแห่งนี้เป็นพื้นที่ซึ่งกองบัญชาการทหารสูงสุดทำการเช่าจากกรมป่าไม้ให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ทำกินเท่านั้นห้ามมิให้มีการซื้อขายเว้นแต่กรมมอบเป็นมรดกเท่านั้น แต่ในปัจจุบันก็พบการขายหรือเปลี่ยนมือกันบ่อยครั้งและที่ดินมีราคาค่อนข้างสูง นอกจากนั้นปัญหาที่ดินของชุมชนแห่งนี้ค่อนข้างมีความสับสนภายในตัวเองกล่าวคือ การจำกัดพื้นที่ในการถือครองที่ดินไม่เกินครอบครัวละ 15 ไร่ ตามมติของคณะรัฐมนตรีนั้น ในปัจจุบันกลับพบว่า ภายในชุมชนมีกลุ่มทุน (ผู้ประกอบการผลิตชา) มีการถือครองที่ดินมากกว่า

100 ไร่เป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งก็เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบดังกล่าว โดยหากพิจารณาตามกฎระเบียบแล้วพื้นที่แห่งนี้เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติไม่สามารถตั้งเป็นชุมชนหรือมีการอาศัยอยู่ในเขตดังกล่าวได้ ซึ่งปัจจุบันชุมชนแห่งนี้มีการขยายตัวของชุมชนและมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจะดำเนินการให้ถูกต้องโดยการย้ายประชาชนออกจากพื้นที่คงเป็นเรื่องยากและหากจะแก้ไขยกเลิกการประกาศเขตป่าสงวนแห่งชาติก็คงเป็นเรื่องที่เกินขอบเขตความสามารถของชุมชนที่จะกระทำได้เช่นกัน

นอกจากนั้นแล้วภายใต้เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติยังก่อให้เกิดความทับซ้อนหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเช่น ในด้านของงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งนี้ไม่สามารถจัดเก็บภาษีจากพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกชาเพราะเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลลดลงส่งผลให้ต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐ และในส่วนด้านอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการอนุญาตให้มีการก่อสร้างต่างๆ เช่น การสร้างบ้านตามระเบียบว่าด้วยการควบคุมอาคารและสถานที่ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลของชุมชนแห่งนี้กลับไม่มีอำนาจหน้าที่พิจารณาดังกล่าว การขออนุญาตต้องไปขอจากฝ่ายทหาร ซึ่งฝ่ายทหารก็มีข้อจำกัดในเรื่องกำลังคนจึงทำให้การอนุญาตการก่อสร้างในพื้นที่มีความหะหลวมและนำมาสู่ปัญหาการทรุดตัวลงของพื้นที่และสิ่งก่อสร้างต่างๆ จากสิ่งที่กล่าวมานี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า พื้นที่แห่งนี้มีความทับซ้อนและมีความลักลั่นหลายประการ ดังนั้นการดำเนินนโยบายของรัฐต่อกลุ่มคนเหล่านี้ควรจะมีการทบทวนเปลี่ยนแปลง แก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย